

Pervo Berilo

za

slovenske šole

v

c. k. avstrijskih deželah.

(S pesemsko prilogo.)

Velja zvezeno v platnenem herbtu 27 novih kraje.

Na Dunaju.

V ces. kralj. založbi šolskih bukev.

1865.

Pervi razdelek.

1.

Z Bogam.

Z Bogam začni vsako delo,
Pa bo dober tek imelo;
Z Bogam delo dokončaj,
Imaš tû že sladki raj.

2.

Modrost.

Mladost! tvoja prva skerb bodi modrost.
Po modrosti spoznavamo Boga. Bogu lepo služiti, nas modrost uči. Prava modrost nam pravi, za kaj nas je Bog ustvaril. Modrost nam kaže pravo pot k Bogu. Čemu so vse stvari na nebu in na zemlji, nas modrost uči. Le modrost nam daje pravo srečo. Modrost več velja, kot srebro in zlato. Kdor modro živi, veselo živi.

Modrosti pa na cesti ne najdeš; za denar je ne kupiš; tudi stan ne da modrosti. Samo

Bog nam daje pravo modrost. Kdor Boga prosi, njemu jo Bog hoče dati.

Jezus otroke v šolo vabi, in jih prave modrosti učiti želi. „Pustite malim k meni priti!“ on veli. Radi bomo hodili v šolo, in prav pridno se bomo učili. Bog nam bo dal, da bomo modri, veseli in srečni otroci.

3.

Pred šolo.

„Pustite k meni otročiče!“
 Naš ljubi Jezus govori,
 In nas prijazno v šolo kliče,
 Kjer nas učiti sam želi,
 Preljubi Jezus! vsi želimo
 Učenci tvoji biti zdaj,
 Serecé in pamet teb' zročimo,
 Učiti pridno nam se daj!

4.

Po šoli.

Za vse, kar smo se naučili,
 O Bog! te zdaj zahvalimo!
 Da v serecu vse bi ohranili,
 Pomagaj nam, te prosimo!

Daj nam, da rastemo v modrosti,
 Povsod vedemo se lepó;
 Dodeli nam, da bi v kreposti
 Služili vedno ti zvestó.

5.

Pridna Rozika.

Pridno Roziko so hotli mati doma imeti, da bi jim kaj pomagala. Rozika pa je žalostna. Jokaje materi pravi: Drugi otroci se bodo učili, jez pa bom zaostala. Drugi bodo veliko znali, jez pa ne. Potem prime mater za roko, in pravi: Ljuba moja mati! lepo vas prosim, pustite me, naj grem v šolo. Saj bom iz šole hitro prišla domu, in bom toliko pridnejša.

Mati ji prijazno rečejo: „Le pojdi, ljuba moja! ker se tako rada učiš; mi boš pa potem veliko bolj pomagala. Vidim, da se v šoli več naučiš, kakor mi doma pomagaš.“ — Tako pridni otroci prosijo, in radi hodijo v šolo; doma pa lepo bogajo. Taki otroci so ljubi Bogu in ljudem.

6.

Veseli učencee.

Veselo, veselo kar v šolo hitim, ker v šoli veliko se lep'ga učim.

Se brati, pisati navadim lepó, in drugih nauk, ki treba jih bo.

Učitelji, starši me ljubijo tud', ker s pridnostjo vračam obilni jim trud.

In Bog ljubeznjivo pomoč mi dajè, da zmiram po sreči se steka mi vse.

7.

Zavidljiva učenka.

Katarinka se je iz šole domu prijokala. „Kaj ti je?“ jo poprašajo oče. „Oh, gospod kaplan so prišli v šolo!“ „No! kaj ni prav, da so prišli?“ prašajo dalje oče. „Druge so prašali, in so jim spominke pridnosti dajali, meni pa ne,“ je djala Katarinka. „Bila bi tudi jez znala, še bolje ko drugi. Druge so hvalili, kako so lepo peli; tudi jez sem lepo pela, pa me niso pohvalili.“

„Katarinka!“ rečejo oče, „ako hočeš le zato pridna biti, da bi te hvalili, ne boš vse svoje žive dni nikoli prav srečna. Pridnost in sveta čednost se na tem svetu ne poplača. Ali ne veš, kaj Kristus uči: Ako samo zato dobro delate,

da bi vas ljudje hvalili, ste svoje plačilo že prejeli. Kaj pa bo za nebesa? Kdor je zvest in pridn samo zavolj ljudi, pri Bogu vse plačilo zgubi. Bog na skrivnem vidi in vse vé; on te bo pohvalil in poplašal. Le vesela bodi, če si dobro znala, in si bila pridna. Bog te bo zapisal v zlate bukve večnega življenja. Posvetna čast je ledena gaz. Kogar Bog hvali, on velja.“

Delaj vse le za Boga.

On plačilo vredno da.

8.

Perva skerb.

V nekem kraju sta bila dva kmeta. Imela sta mnogo otrok. Juri je bil bogat, in ni hotel svojih otrok v šolo pošiljati. Rekel je, da lahko brez šole živijo. Radi so otroci doma ostali, pa tudi niso nič znali.

Marka je bil siromak. Za otroke pa je zelo skerb. Pridno jih pošilja v šolo. Kaplje vina si ne kupi, da plača za otroke šolski denar. Bos po leti hodi, da po zimi otroke za šolo obuje. „Ljubi otroci,“ je Marka večkrat djal „blaga vam nimam dati; dote za menoj ne bote imeli; le skerbno se učite in pridni bodite, Bog vas bo že preskerbel. Če bote pametni, bote tudi srečni.“ Tako je tudi bilo.

Tatje so Jurja okradli, in so mu ves denar vzeli. Dve leti potem je Juri pogorel in od žalosti umerl. Jurjevi otroci so ostali sirote. Gole roke so imeli in pa prazno glavo.

„Poglejte,“ reče Marka, „kako slabo je, če se kdo na blago zanaša. Le kar človek zna, tega mu nihče ne more vzeti. Modra glava, pridne roke in pa zdravo telo je naj boljše blagó. Za dober nauk moramo najprej skerbeti!“

Ko je Marka umerl, so vsi Markovi svoj kruh imeli. Filip je bil kolar, Šimon kovač, Gregor dober kmet. Anica je bila pridna dekla. Neža pa šivilja. Vsem se je dobro godilo, in oni so Jurjovim dostikrat kruha dajali.

Če v mladosti se' zučíš :

Se za starost oskerbiš.

9.

Dobra misel kmečkega dečka.

Kmečki deček Tinče, komaj štirinajst let star, je vozil nekemu kupcu težak voz iz mesta. Kupec je sedel na vozu verh blaga. Tinče pa je hodil zraven konj, in njegov pes zraven njega. Pot je šla skozi gojzd, in je bila zeló gručasta in navzdolna. Na nekem robu se stare koló, voz se zverne, in kupec, ki je ravno dremal, je

tako močno odletel za neko drevo, da se je zelo ranil, in ni mogel vstati. Prestrašeni deček si sam pomagati ne vé in ne more; pa tudi ni smel pustiti ranjenca, kónj in voza. Zapiše tedaj na kosček papirja s svinčnikom prav v kratkem nesrečo, ktera se mu je zgodila. Ta listek zavije v svojo žepno ruto, jo priveže psu okoli vrata, ter ga z bičem silama zapodi proti dómu. Domá odvežejo psu ruto od vrata, dobé kosček papirja, berejo, in zvedó, kaj se je dečku zgodilo. Hitro hité pomagat, in hvalijo dečka, da se je kaj takega zmislil.

Kako je bilo dobro, da se je Tinče v šoli pisati navadil!

10.

Od stvarjenja.

Iz začetka je Bog ustvaril nebó in zemljo. Zemlja je bila pusta in temna. Pokrivale so jo globoke vodé. V šestih dneh je Bog vse tako lepo ustvaril. Pervi dan je ustvaril svetlobo; drugi dan nebo ali firmament; tretji dan suho zemljo in zeliša, morje in vodé; četerti dan solnce, mesec in zvezde; peti dan ptice pod nebam in ribe v vodi; šesti dan živino in vse, kar lazi in hodi; poslednjič pa človeka.

Bog more storiti vse, kar hoče; on je vsegamogočen. Bog je svet in vse reči na svetu iz nič naredil. Iz nič kaj storiti, se pravi ustvariti. Bog je ustvaril nebo in zemljo in vse, kar je; Bog je stvarnik nebes in zemlje.

Vse, kar je okoli mene in nad menoj, me spominja Boga, vsegamogočnega stvarnika nebes in zemlje. Njega bom vedno hvalil, ker nam je tako lepo stanovanje pripravil na zemlji.

11.

Vse stvari hvalijo Boga.

Ves svet je velik tempelj božji. Bog je lepo svet olepšal. Na nebu je prižgal lučic brez števila. Po zemlji je pogernil zelen plajš. Pisane rožice pokrivajo hribe in doline. Lahko smo otroci veseli. Bog je za nas vse tako lepo ustvaril. Za veselje nam je Bog dal pevce in pevke. Ptičice mično žvergolé. Zvonovi milo zvonijo. Orgle sladko pojejo. Vrelci rahlo šumljajo. Potoki in reke hrušé. Vetrovi šumé. Viharji žvižgajo in bucé. Grom bobni in treska. Hvalite Boga! nam velevalo vse stvari. Konji herčejo in rezgetajo. Volek in kravica mukata. Svinja kruli, prase cvili. Ovca beketá, koza mekeče. Kužej laja, mačka mijavka. Volk tuli in rjove. Gos gaga. Kura kokodaka, petelin poje. Golob gruli, gerlica gode. Lastavice čverčijo. Žabice regljajo. Tudi grilec škriplje. Vsaka žival ima

svoj glas, in hvali po svoje Boga. Vse stvari svojemu stvarniku pójejo hvalno pesem.

12.

Spoznavanje Boga.

*Kdo je naučil ptičice peti?
Kdo jih navadil urno leteti?
Kdo dal jelenu hitre nogé,
Da po planini kakor blisk gré?*

*Kdo da vetrovam močno pihati?
Kdo reče burji silno vihrati?
Kdo tiho zimo nam pripeljá?
Kdo toplo leto zopet nam da?*

*Kdo reče vrelcam rahlo šumeti?
Hitrim potokam po bregih dreti?
Kdo goni réke, vel'ke vodé?
Kdo jih izliva v strašno morjé?*

*Kdo daje solncu svetlo sijati?
Kdo vkaže zvezdam milo igrati?
Kdo olepšal je jasno nebó?
Zemljo pogernil kdo je takó?*

*Kdo je nebo nad nami okrožil?
Polžiku hiš'co kdo je naložil?
Kdo je naučil pajika presti?
Pridne čebelice sterdi nanesti?*

*Kdo, dete mlado, te je ustvaril?
 Kdo ti telo in dušo podaril?
 Kdo ti da kruha, kdo ti da piti?
 Kdo ti da zdravja se veseliti?*

*Vsegamogočni — blisk in grom daje,
 Da se nebó in zemlja zamaje;
 On, kateri bliske v rokah ima,
 Pa tudi zemlji dežika da.*

*Vse to je vstvaril Bog ljubeznjivi,
 Kteri nam oče je dobrotljivi,
 On naše duše k sebi bo vzal.
 Ko bode v grobu truplo pepel.*

13.

Perva človeka.

Ko je že bilo vse lepo pripravljeno, ustvaril je Bog iz ila človeško telo. Pa je bilo še mrtvo, in se ni ganilo. Bog mu toraj vdahne dušo, in človek živi. Tako je bil ustvarjen prvi človek. Bog ga je imenoval: Adam.

Adam pa ni imel tovarša, ne tovaršice; bilo mu je dolgočasno. Bog mu da sladko spanje, in mu vzame eno rebro; iz tega rebra ustvari Evo, in jo da Adamu za tovaršico, jo blagoslovi, in postavi v naj lepši vert, ki se mu pravi raj ali paradiž, naj ga obdelujeta. Prav dobro se jima je godilo; vsega sta imela dovolj. Le enega

drevesa sad jima je bil Bog propovedal jesti, rekoč: „Če bota jedla, bota umerla.“

Nekega dne je šla Eva celó blizo prepovedanega drevesa. Eden izmed zaverženih angelov, ki je podobo kače oblekel, jo s prepovedanega drevesa popraša: „Zakaj ne jesta tega sadú?“ Eva je rekla: „Bog nama je prepovedal; ako bi jedla, bi umerla.“

Kača pa je djala: „Ne bota umerla ne; saj le bota kakor Bog.“ Eva se da zapeljati, in jé, in da Adamu, kateri tudi jé. Tako sta grešila, prvi greh storila, in zgubila milost božjo. Sram je bilo Adama in Eve; skrila sta se, kakor hudobni otroci.

Kmaló potem je Bog zaklical: „Adam! kje si! Ali si mar jedel prepovedani sad?“ Adam se je na Evo izgovarjal: „Žena, katero si mi dal, mi je dala.“ Eva je rekla: „Kača me je zapeljala.“ Ali izgovori niso nič pomagali; Bog je zažugal Adamu, rekoč: „Potnega obraza boš jedel kruh; ternje ti bo zemlja rodila; spremenil se boš v prah, iz katerega si bil vzet.“ Evi je djal: „Ti boš veliko terpela z otroci, in boš možu podložna.“ Kači je rekel: „Po trebuhu se boš plazila, prah jedla, in prišel bo, ki ti bo glavo sterl,“ to je, ki ti bo oblast vzal, in on bo odrešenik.

Hitro po grehu se je žalostna godila Adamu in Evi. Izgnana iz lepega raja sta morala težko

delati. Velika nesreča je zadela nju in njune otroke. Kako veliko zlo je pač greh, ker ima take hude nasledke!

14.

Kajn in Abelj.

Adam in Eva sta dobila dva sina. Staršemu je bilo ime Kajn, mlajšemu pa Abelj. Kajn je bil kmet, Abelj pa ovčar. Z delam sta si morala hruh služiti.

Bog je dal Kajnu srečo pri kmetiji, Abeljnu pa pri čedi. Darovala sta Bogu. Kajn je daroval poljšine, Abelj pa jagnje v znamenje pobožne hvaležnosti. Abelj je bil dobrega in hvaležnega serca. Kajn pa se je le dobrega hlinil.

Zatorej je Bog, ki v sercu vidi, Abel-
nov dar rad imel, Kajnovega pa ne.

Kajnu to težko de; in odihmal
začne svojega poštenega brata strašno
čertiti. Ves zelen je bil v obraz, silno
se je jezil; kipeló mu je v sercu. Entkrat
se Abelnu posebno prijazen dela.
„Pojdiva,“ mu reče, „malo po polji.“
Medolžni Abelj gre vesel z njim. In
ko sta bila na polji, zgrabi Kajn
Abelna, in ga ubije.

Pa kmalo se je sodnik oglasil. Bog
reče Kajnu: „Kje je tvoj brat Abelj?“
Kajn odgovori: „Kaj jaz vem? Sem
li jaz varh svojega brata?“ Bog reče:
„Kaj si storil? Keri tvojega brata

vprije z zemlje da mene. Preklet si zdaj na zemlji, ktera je zinila in pila kri tvojega brata. Kdo več ti ne bo rodila, hadar jo boš obdeloval. Na svetu ne boš imel doma; begal in klatil se boš pa svetu."

Kajin vidi svojo veliko pregreho, in pravi: "Oh, kaj sem storil! Kako zelo sem gresil! Moja pregreha je tako velika, da nihče ne zasluži odpuščenja!" Polegnil je, in se je potikal po samotah. Vstiga je noč in dan pekla in mučila. Od zdaj ni imel več pokoja.

Tako greh človeku jemlje pokoj in vse veselo življenje.

Bog 15.
Bog vse vidi.

Jakec in Ančica sta bila sama doma. Jakec reče Ančici: „Pojdi z menoj, si bova kaj dobrega jesti poiskala, da nama bo prav v slast.“

Ančica reče: „Grem s teboj, če me pelješ v tak kraj, kjer naji nihče ne bo vidil.“

„No,“ pravi Jakec, „le pojdiva v mlečnico; tam bova polizala polno skledo smetane.“

Ančica pravi: „Tam bi naji vidil sosed, ki na dvorišu derva cepi.“

„Pa pojdi z menoj v kuhinjo,“ je djal Jakec; „v kuhinjski omari je poln lonec sterdi, kruh si bova pomakala vanjo.“

Ančica odgovori: „Tam naji lahko vidi sosed, ki pri oknu sedi, in prede.“

„Pojdiva tedaj v klet jabelk jest,“ pravi Jakec; „tam je tako tema, da naji nihče ne bo vidil.“

Ančica pa pravi: „O moj ljubi Jakec! ali misliš, da naji tam nihče ne bo vidil? Ali nič ne veš za tisto oko nad nami, ktero zidovje prešine, in tudi v temi dobro vidi?“

Jakec se prestraši, in reče: „Prav imaš, ljuba sestra! Bog naji tudi tam vidi, kjer naji ne vidi človeško oko. Nikjer tedaj ne delajva hudega.“

Bog vse vidi, Bog vse vé,
 Greh se delati ne smé!

16.

Bog, naš ljubi oče.

Otroci! Dobre starše imate. Lepo vas redé in za vas skerbé. Mati vam dajo hrano, oče vam kupijo obleko, da morete v šolo. Kdo pa očetu in materi da! Bog jima da, Bog stori, da zernje iz zemlje izraste, da drevje zeleni, lepo cvete in sadje rodi: Bog ukaže, da solnce sije in zemljo greje. Bog pošilja tihi dež, da suho zemljo napoji. Ustvaril je ljubo živinico, da nam pomaga delati, da nam daje volno za sukno, meso za jed, kožo za obutev. Ako bi Bog staršem ne dajal, oče in mati bi ne imeli otrokam kaj dati. Oh, kako dobrotljiv je Bog!

17.

J u t r o.

Dani se; svetleje prihaja. Stvari se iz teme prikazujejo, in zopet jih vidim. Na vzhodnem kraji se nebo žari, in oznanuje solnčni prihod. Meseč in zvezde obledé v solnčnih žarkih; solnce vse presije in premaga s svojo blišobo. Gore se že zlatijo. Tudi gojzdni robovi so že razsvetljeni. Poslednjič solnčna svetloba tudi v dolino prisveti. Jutro je.

Zjutraj ljudje vstajajo, in hodijo na novo poživljeni na svoje delo. Rokodelec gre v svojo

delavnico. Kmet gre na polje. Ptiči zapuščajo svoje gnjezda, in skakljajo od vejice do vejice, ter hvaležni Bogu prepevajo. Dobri ljudje tudi zahvaljujejo Boga za veselo novo jutro, in začinjajo z molitvijo svoje delo.

18.

Jutranja molitev.

Tonček je bil uboga sirota brez očeta in matere. Velikrat je mislil, na svojega ranjkega očeta, in se tudi zvesto spominjal, kakó so mu večkrat zaterjevali, da naj vsaki dan z Bogam začenja, in da naj se precej, ko vstane, Boga svojega stvarnika v nebesih spominja. Rekli so: „Kdor molitev opuša, je že na slabi poti; in kdor malo porajta na jutranjo molitev, je svojo hudobo začel z nehvaležnostjo do Boga.“ Ko se je Tonček zbudil, se je vselej najpred ozerl na božjo podobo, ktera mu je visela nad posteljo. Hitro je vstal, si umil obraz in roké, se je oblekel; potem pa je pokleknil in lepo pobožno tako le molil:

*Vesel in zdrav sem zbudil se,
Iz spanja vstal sem sladkega.
Ti varoval, o Bog! si me
Nesreč in vsega hudega.
Dajem ti hvalo serčnoživo,
Ohraniš da me tak skerbljivo.*

*In zdaj veselo bom prijel
Za delo mi odločeno;
In vse, kar danes bom počel,
Naj tebi bo podarjeno.
Čutilo sladko in težavo
Zročujem v tvojo čast in slavo!*

*Pomagaj mi, o ljubi Bog!
Da dobrega velik' storim:
Me varuj milo vseh nadlog,
In da se kaj ne pregrešim,
Da starše rad ubogam svoje,
Zgubim da milosti ne tvoje!*

19.

Pobožni oče.

Oče gredo na polje delat. Njih sedem let stari sinek gre tudi ž njimi. Bilo je lepo pomladansko jutro. Sinek skače ves vesel sem ter tje. Ravno je solnce vzhajalo. Oče se odkrijejo, se ozrejo k nebesam in nekaj na tihem govorijo. Sinek to vidé praša očeta, zakaj da so se odkrili, in kaj da so na tihem govorili. „Moj otrok,“ odgovoré oče, „mislím zdaj na Boga, ker vidim ljubo solnce tako lepo vzhajati; na tihem častim njegovo dobroto in vsegamo-gočnost. Glej, ljubi moj, Bog je solnce, in vse, kar vidiš, ustvaril, in je vse tako lepo

naredil. Dragi moj, ali misliš tudi ti velikrat na ljubega Boga? ali ga ljubiš, sinek moj?“ Ljubim, reče deček, in od veselja mu tečejo solzice.

20.

Popotnik in škerjanec.

Popotnik. Skerjanček ti, kak zgodaj že letiš,
In proti solnc' pevaje se vertiš!

Škerjanec. Bogu hvaležen hočem prepevati
Za živež in življenje hvalo dati;
Od nekdanj je navada moja to,
Saj delaš, potnik, tudi ti takó?

Glasneje pevček pesmico drobi;
Podviza potnik, dalj hiti.

Oba vesela, vneta do sercá,
V hvaležnosti obá sta združena.
In Bog, nebeški oče v večni hiši,
Hvaležnost serčno nju veselo sliši.

21.

V e č e r.

Na večer se pomika solnce na nebu vedno niže. Skrije se kmalo za gojzde in gore. Žarki so vedno slaběji, in zahodno nebo se rudeče žari, in solnce plava kakor v ognjenem morji. Popotnik hiti na prenočiše. Tudi ptice pòjejo

še večerno pesem, in se spravljajo počivat. Pastir žene čedo domú. V dolini se vzdigujejo lahke meglice, in polegajo po logu. Na ognjišu že gori in šviga plamen; gospodinja pripravlja večerjo. Ljubeznjivo se večerni zvon glasi z zvonika, ter opominja ljudi k molitvi. Na polji pa je vse tiho in prazno.

 22.

Z v e č e r.

Kakor da bi v cerkvi bilo, —
 Solnce je za goro doli,
 Sveto, tiho je okoli,
 Kakor da bi vse molilo.

Iz evetic, zelene trave
 Vzdiga k nebu se molitev,
 In ko stvarniku daritev
 V zrak puhtijo vse dišave.

 23.

Večerna molitev.

Jernejček je imel daleč v šolo. Neki dan je bilo prav slabo in gerdo vreme. Prišel je ves truden iz šole domú. Ko je odvečerjal in staršem lahko noč vošil, je že komaj čakal, da bi šel v posteljo spat in počivat. Vendar preden

se vleže, še poklekne, in moli, kakor vsaki dan,
to le večerno molitvico:

*Minul je zopet mi en dan!
Klečé, o Bog! zahvalim te,
Da srečno bil je dokončan,
V dobrotah tvojih stekel se;
Mi vse je milost tvoja dala,
Zato naj bo ti serčna hvala!*

*Če storil sem kaj hudega,
Zabredel v katero grešnih zmot,
Mi žal iz vsega je sercá,
Usmili se me, o gospod!
Nocoj tud' hudega me brani,
In v svoji milosti ohrani!*

*Obvaruj moje ljube vse,
Zročujem v tvojo jih rokó,
Povsod naj tvoja milost gre,
Zaspati zdaj nam daj sladkó!
Naj tvoja roka vsem bo mila,
Beži od nas naj vsaka sila!*

24.

Lakko noč.

Svetlo solnce se je skrilo, vse na svetu potihnilo; vse odeva tiha noč, da zaspati nam je moč.

Svetle zvezde pa gorijo, tam na nebu se blišijo, kakor bi nas angelci dol iz raja gledali.

Ptičice in druga ž'vina, gospodarji in družina,
vse počitka željno je, tiha noč zaziblje vse.

Moja glav'ca je zaspana, moja posteljea post-
lana. Ljubi angel varih moj, mene varuj ti nocej!

Oče! vi mi križ storite, mati! vi me pokropite,
da prav lahko, sladko spim, blagoslov vaš zadobim.

Jutro hočem zgodaj vstati, nočem zarje za-
ležati. Bog mi svojo daj pomoč; oče, mati, lah-
ko noč!

25.

Zastavica.

Vsako leto gredo sestre križem svet;
Vsaka daje božjih darov mnogored:
Perva sestra lahke nogice imá,
V zelen plajš zavita dosti cvetja da.
Druga prisopiha, vroče se poti,
Kôso nam ponuja, tudi serp molí.
Tretja nam prinaša sadja jerbese,
Brente polne grojzdja, pólni nam sodé.
V kožuh zadnja sestra je ogernjena,
Ima rokovice, v peč zaljubljena.
Kdo mi vgame štirih sester teh imé?
Kdor ne vgame jih, zares prav mal' umé.

26.

Pomlad.

Zopet se nam naznanja in prihaja vesela
pomlad. Odlezel in skopnel je sneg, in stajal

se led. Solnce sije svetleje in gorkeje. Prikazala se je že ponižna vijolica, in nas je razveselila z žlahtnim in prijetnim duham. Škerjanček se zopet vzdiguje, in se veselo prepevaje verti v zraku. Polja in travniki se lepo oživljajo in ozeleňujejo. Drevesa cvetejo in stojé v prelepi obleki. Čebele, kebri in drugi mergolinci šumé in si hrane nabirajo po dišečem cvetji. Ptiči pôjejo po vertih in logih, in si narejajo gnjezdica. Vsaki dan nam prinaša nove lepote. Tu pricvete in se prikaže lepa, dišeča rožica; tam priferči prelepo pisan metuljček, in zopet drugej se razgrinja zelena tratica polna naj lepših cvetic. Gore in doline in vse je oblečeno v praznično, zeleno oblačilo. Čez vse to pa je razpeto jasno in modro nebo v neizmernem krogu. Koga bi pač ne veselila tako krasna in rajska pomlad? Še celó bolnik si upa pod milo nebo. Posebno pa se mladina veseli spomladi. Veselo se igra po logih in zelenih travnikih, ter si nabira pisanih cvetic, in spleta vence. Kmetovavec hodi zgodaj na polje delat in sejat, in pride velikrat pozno in vpehan, pa vendar vesel domú.

Veselimo se lepe pomladi, ktera nam živo kaže dobrote našega ljubeznjivega stvarnika, in bodimo mu hvaležni, da nas tako sladko razveseljuje?

27.

P o l e t j e.

Po letu solnce gorkeje sije, kakor spomladi. Cvetice, ki še cvetejo, zelenjava in vse rastline na polji potrebujejo pokrepčavnega dežja. Večkrat se nebo stemni, se bliska in germi. Rodoviten dež napaja in poživlja velo drevje, travo, zeliša in vse polje. Po dežji raste vse veliko lepše in veseleje, kakor popred. Vročina od dneva do dneva huje pripeka. Žito zori, in češnje ruderče prihajajo, kakor lica zdravih otrok. Jagode, borovnice in máline so zrele. Otroci jih z veseljem tergajo in nabirajo v kozule in v canjice, še raji pa jih zobljejo. Treba pa se je varovati nezdravih in strupenih zelišč, pa tudi nezrelega sadja, katero je zeló nezdravo in škodljivo.

Sčasama pa perje na drevji začenja temneti, žita rumené, in kôsci že klepljejo kosé, in hodijo zgodaj kosit; žanjice pa brusijo serpe in urno hodijo na njive žet. Pridni otroci pobirajo klasje za njimi. Snopovje zdevajo potem v kozelce, da se posuši, in kadar je suho, ga omlatijo. Kako lepo je poletje! Otrokam daje dobrega sadja, in vsem skupaj potrebnega žita in živeža.

Poletje z gorkoto zori,
 Kar pómlad popred nam rodi;
 Ko z delam otrudimo se,
 Nam živno moč sadje daje.

 28.

J e s e n .

Dan se krajša, in približuje se jesen. Perje na drevji rumeni, in spada počasi. Ljubi, veseli ptički se odpravljajo, in gredo v gorkeje kraje, od kodar še le spomladi nazaj prihajajo. Samo vrabec, sternad, vrana in še nekaj družih ostane v naših merzlih krajih. Nekaj pa jih tudi ptičarji polové v zimnice, na limnice in v ptičnice. Škoda za nje!

Cvetie jeseni le še kaj malo cvete. Trava po senožetih in travnikih je pokošena, in vse zeliša venejo in se obletujejo. Hruške, jabelka, orehi in drugo sadje je zrelo; ter ga tresemo in obiramo. Veseli plezajo dečki na jablane, odtergujejo rudeče jabelka in jih nabirajo v jerbace. Veliko sadja posušimo in prihranimo za zimo. Nekaj ga denemo v muzdo, da se zmehči, in bolje postane.

Vinorejec terga zrelo grojzdje, ga spravlja v klet, in tlači mošt iz njega, iz kterega potlej vino postane. Koliko slabotnih ljudi se je že

poživilo, in koliko žalostnih že poveselilo s kapljico dobrega vina!

Zdaj pa je kmali vse žalostno in pusto na polji. Zadnje pridelke spravljajo ž njiv in merzla sapa piše po praznem sternišu. Tù in tam še kak kmetovavec orje in seje ozimino, in tudi derv napravlja za zimo. Po skritih potih pa se plazi lovec za brezskerbno divjino.

Vse je že spravljeno. Ljudje imajo dosti živeža za zimo. Naj bi tudi ne pozabili Boga zahvaliti za vse, kar jim je podelil.

29.

Z i m a.

Po zimi zemlja počiva, in si pridobiva nove moči za prihodnjo novo pomlad, ravno tako, kakor človek po noči. Tudi človek gre zvečer počivat, spi, in vstane zjutraj ves pokrepčan. Drevje je zgubilo svojo lepoto, stoji obleteno; cvetice so ocvetele, in trava po travnikih je zvenela, in vse je utihnilo. Noben vesel ptiček se več ne oglašá, in tudi pastir ne goni več čede na pašo. Večkrat se naredi prav hud in ojster mraz. Ljudje oblačijo kožuhe in se zavijajo v plajše. Po zimi ne moremo biti brez peči. Dobro kurimo, da imamo gorko stanico. Nekteri

revni ljudje nimajo ne derv, ne gorke obleke, in morajo tedaj mraz terpeti. Pomagajmo jim, ako moremo! Voda od mraza zmerzne, in se v terd led spremeni. Po zimi so zamerznjeni studenci in celó potoki. V mrazu tudi soparji v zraku zmerznejo in padajo na zemljo, in takrat pravimo, da gre sneg. Sneg pokrije hiše, ceste, polje in vse, kar je zunaj, s svojo lepo belo odejo. Pod snegam pa je ozimina lepo zelena, ker je obvarovana mraza.

Po zimi ne moremo toliko in tolikrat zunaj biti in se sprehajati, kakor druge čase. Dan je kratek in komaj osem do deset ur dolg, in vreme je večidel slabo in neprijetno. Vendar pa tudi zima pripravlja otrokam veliko veselja. Veseli nas, če se malo zadričamo na saneh, in kakó veselo je, kadar se začne sneg tajati. Otroci navalé pred sabo veliko gručo snega, postavijo eno na drugo in naredo snežnega moža.

Dolge zimske večera se igrajo otroci z orehi, lešniki, jabelki, in berejo lepe bukve in pojejo vesele pesmice, ter se prav dobro kratkočasijo.

Po zimi se tudi obhajajo veseli božični prazniki. Spominjajo nas na rojstvo našega zveličarja. Vse gre takrat veselo v cerkev in

hvali Boga za veliko milost, ktero nam je storil, ki nam je svojega edinorojenega sina poslal na svet. Pridni otroci se božičnih praznikov zelo veselé; naredé si lepe jaslice, in pòjejo zraven lepe božičnice. Tudi zima je tedaj vesel in prijeten čas.

30.

Rojstvo Jezusovo.

V malem mestu Nazaretu v galilejski deželi sta živela ubogi tesar Jožef in ubožna devica Marija. Oba sta bila pobožna in dobra. Bog ju je rad imel, in jima je obljubil Jezusa, odrešenika-sveta.

Tisti čas je rimski cesar August vsem prebivavcam po deželi zapovedal, da naj se dajo popisati v tistem mestu, kjer so bili njih dedje domá. Marija in Jožef sta bila betlehemske rodovine. Toraj sta šla v Betlehem k popisovanju. Ker se je bilo pa ondi že veliko ljudi sošlo, ne moreta dobiti v mestu prostora. Prenočila sta toraj

zunaj mesta v nekem hlevcu, kamor so sicer pastirji s čedami zahajali.

V tem bornem hlevcu je prišel Jezus Kristus, sin božji, popolnoma reven na svet. Mati Marija je svoje dete povila v plenice, in ga je položila v jaslice, ker ni bilo boljšega prostora.

31.

Pastirji pri jaslicih.

V ti sveti noči so bili pobožni pastirji pri svojih čedah na polji. Naenkrat stoji pred njimi angel v nebeški svetlobi, in pravi: „Ne bojte se, oznanujem vam veliko veselje! Nocoj to noč je prišel Kristus na svet! Pri Betlehemu bote dobili to dete, ki leži v jasliah, povito v plenice.“ Prikazalo pa se je še veliko drugih angelov, ki so peli: „Slava Bogu na višavi, in mir ljudem, kateri so svete volje!“

Pastirji hitro gredo, in poišejo dete Jezusa. V hlevcu najdejo rednika Jožefa, mater Marijo, in v jasliah zagledajo ljubeznjivo dete Jezusa, kakor jim je bil angel povedal.

Priserčno se veselé, molijo sveto dete, in hvalijo Boga.

Modri iz jutrove dežele.

Iz jutrove dežele so prišli trije modri možje Jezusa molit. Čudna zvezda je šla pred njimi, in jim je kazala pot v judovsko deželo. Prišli so v mesto Jeruzalem, kjer je stanoval kralj Herodež, in ga prašajo, kje bi bil rojen judovski kralj. Herodež se zelo prestraši, ko modri prašajo po novorojenem kralju. Ker ni vedel, kje da je Jezus na svet prišel, pokliče duhovne in pismoučene, in jih praša, kje da bi bil rojen Kristus? Oni pa mu odgovoré: „V Betlehemu v judovski deželi!“ Herodež pošlje modre v Betlehem, in jim naroči: „Poišite to dete, in kadar ga najdete, pridite mi povedat, da ga pojdem tudi jež molit.“ On pa ni mislil moliti deteta Jezusa, ampak hotel ga je umoriti.

Trije modri so našli dete Jezusa; so pokleknili pred njega, in ga molili. Prinesli in darovali so mu tudi drage dari: zlata, kadila in mire. Bog je Jezusa varoval kralja Herodeža. V spanji naroči modrim, da naj ne hodijo nazaj k Herodežu, zato ker on le išče Jezusa umoriti. Modri ubogajo, in gredo po drugi poti domu.

33.

Beg v Egipt.

Ko Herodež vidi, da modrih ne bo nazaj, dá neusmiljeno zapoved, naglo pomoriti v Betlehemu in okoli Betlehema vse otroke, kar jih je dve leti ali manj starih. Menil je tako tudi Jezusa vmes dobiti. Bog je dete Jezusa zopet obvaroval. Poslal je angela k Jožefu, ki mu pravi, da naj z detetam Jezusam in z njegovo materjo Marijo beži v Egipt, ker Herodež hoče dete umoriti. Nedolžni otročiči v Betlehemu pa so bili neusmiljenb pomorjeni. Jezus je bil med tem pri svojih starših v ptuji egip-tovski deželi.

Kmali potlej je bil brezbožni Herodež umerl, Angel zopet pove Jožefu: „Pojdi nazaj v svojo domovino, zakaj, Herodež je umerl.

Jezus, Marija in Jožef so tedaj nazaj šli v svoje domače mesto Nazaret.

34.

Jezus, star dvanajst let, v tempeljnu.

Kó je bil Jezus dvanajst let star, je prosil starše, da bi ga o veliki noči seboj vzeli v Jeruzalem. V lepem tempeljnu bi bil rad molil svojega

nebeškega očeta. Marija in Jožef sta rada uslišala njegovo pobožno prošnjo. Prav lepo je molil, in ves srečen je bil v hiši božji. Konec praznika sta ga zgubila med obilno množico. Ker sta pa mislila, da je pri znancih, in znabiti že na potu proti domu, se tudi ona dva brez skerbi vrneta domú. Zvečer poprašujeta na prenočišću po njem pri žlahti in znancih, pa nobeden ni vedil zanj. V veliki skerbi se vrneta v Jeruzalem, ter ga išeta po vseh ulicah in cestah velikega mesta; pa nikjer ga ni bilo.

Tretji dan gresta zopet v tempelj, in tukaj ga najdeta v sredi med učeniiki in pismarji, ki jih je poslušal in izpraševal. Vsi kateri so ga slišali, so se čudili njegovi umnosti in njegovim odgovoram.

Marija mu reče: „Sin! zakaj si nama vendar to storil? Glej! tvoj oče in jez sva te žalostna iskala.“ Jezus pa jima pohlevno odgovori: „Ali ne vesta, da moram biti v hiši svojega očeta?“ Vernil se je zopet v Nazaret, in je prihajal, kolikor starji, toliko tudi modreji in ljubežnjivši pri Bogu in ljudeh.

35.

Hoja za Jezusam.

Otrok po poti gré, pa iti kam ne vé; veli mu Jezus sam: Veš moje dete kam? Le hodi za menoj!

*Le hodi za menoj, vodnik bom dober tvoj,
Glej, to je ozka pot; ne zgubi se od tod, in hodi za
menoj!*

*Le hodi za menoj; jez hodim pred teboj, da te
v nesrečen kraj kdo ne zapelje kdaj; le hodi za
menoj!*

*Le hodi za menoj, se hudega ne boj; bom
varno vodil te, da ne spotakneš se. Le hodi za
menoj!*

*Le hodi za menoj, sem tron zapustil svoj, da
tebe peljal bom v prelepi rajski dom. Le hodi za
menoj!*

*Le hodi za menoj! Glej, majhin bratec tvoj
sem hotel jez postat', ti ložej pot kazat'; le hodi
za menoj!*

*Le hodi za menoj! Saj sem prijatelj tvoj, in te
skoz smert in križ popeljem v paradiž. Le hodi za
menoj!*

*Le hodi za menoj! Glej, gor je oče moj. Kar
zapové, lepó stor' vse kot jez zvestó, in hodi za
menoj!*

36.

Češena si Marija.

*Ko v jasnem pasu primiglja
Nam zvezdica daničica,
Se slúši mило zé zvonjenje,*

Marii čas in počesenje;

In z zlato zarjo vse časti:

Česena si, Marija ti!

Ho višej sije solnce že,

Uzdiguje se, čez poldne gre,

Se slisi mila spet zvonjenje,

Marii čas in počesenje;

Čez hrib in plan se oglasi:

Česena si, Marija ti

In kadar solnce že hubi,

Nam za goró žari slovo,

Se glasno slisi se zvonjenje,

Marii čas in počesenje,

V večernem hladu se glasi:

Česena si, Marija ti!

Česena si, Marija ti!

Naj se glasi do konca dni!

Naj vedno sliši se zvonjenje

Marii čast in počestjenje,

Nebo in zemlja naj glasi

Čisna si, Marija ti!

37.

Č l o v e k.

Perva in naj imenitnejša stvar na svetu je človek. Ustvarjen je po božji podobi. Človek je iz duše in iz telesa. Telo se loči v tri poglavitne dele. Ti so: glava, čok in zunanji udje, roke in noge.

Vsi udje človeškega telesa kažejo čudno modrost stvarnikovo. Duše sicer ne vidimo, pa jo čutimo, ker vlada naše telo, in ga živi. Z dušo premišljujemo, kar slišimo, vidimo ali čutimo; duša ima um. Z dušo spoznavamo, kar je prav ali ni prav, kar je dobro ali hudo; duša ima pamet. Bog je človeški duši tudi dal pristo voljo, da lahko izvoli, kar je prav, pa tudi lahko opusti, kar ni prav.

Naj, bolje telesno blago je zdravje; naj

večje dušne lepote so: krotkost, ponižnost, čistost in bogaboječnost.

Kadar se loči duša od telesa, človek umerje; truplo zakopljejo v zemljo, in se spremeni v prah. Na poslednji dan bo pa zopet vstalo, in se z dušo, ktera ne umerje, združilo za večno življenje ali za večno pogubljenje, kakor sta na tem svetu skupaj služila, dobro ali hudo delala. Kako imenitno je pač naše telo! Koliko imenitnejša pa je še naša duša! Skerbimo toraj za zdravo telo, pa še bolj za lepo, žlahtno dušo!

38.

Ž i v e ž.

Človek potrebuje živeža, obleke in stanovanja, da živi. Živež je naj bolj potreben. Brez jedi in pijače bi ne mogli živeti. Živež pa je mnogoteran; nekaj ga lahko surovega povžijemo; večjidel pa ga moramo še drugače pripravljati. Kruh je naš naj navadniši živež; zato molimo vsaki dan k Bogu: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh!“ Imenujte še druge jedila! — Ktere in kakošni živež raste na polji, na vertu? Kteri živali nam dajejo živež? Navadno jémo trikrat na dan: zjutraj, opoldne

in zvečer. Pred jedjo in po jedi moramo moliti, in Boga, ki nam vsega dobrega daje, prav serčno zahvaliti.

Tudi pijače so mnogotere; ktere? — Naj bolj zdrava pijača je hladna, čista voda. Kdor pa je vroč, ne sme piti, dokler se ne ohladi in ne oddahne.

Večjidel vse, iz česar se pripravlja živež, nam prideluje kmetovavec. Če bi kmetovavec nič ne sadil in ne sejal, bi bila kmali povsod lakota. Zraven tega pa tudi redi in pita živino, ktera nam daje tečno meso in še veliko družega živeža.

Iz žita melje mlinar moko, iz ktere se po tem kruh peče. Mesar kupuje od kmetovavca živino, jo kolje, in nam pripravlja dobro meso. Ol ali pivo nam pripravlja ólar; vino nam prideluje vinorejec, ki sadi terte, in iz grozdja tlači vino.

Kdor več je, kakor njegov želodec potrebuje, preveč jé; tak je nezmeren, in lahko zboli. Kdor rad jé le sladke in dobrookusne reči, mu pravimo, da je sladkosneden. To je otrokam vselej zeló škodljivo.

Veliko je revnih in ubogih ljudi, ki se ne morejo najésti vselej do sitega. Takim moramo kaj podeliti če premoremo. Miloserčnemu se

jéd še enkrat bolj prilega, če je nekaj podari lačnemu.

39.

Pobožni sinek.

Oče so svoje otroke vselej lepo učili, in so skerbeli, da bi bila tako vsa hiša dobra in poštena. Pred jedjo in po jedi so vselej sami naprej molili, in so vsi družini dajali lep izgled pobožnosti. Ko je Tonček že malo odrastel, da je začel hoditi v šolo, in se že učil moliti, je enkrat sam očeta prosil, de bi njemu pustili naprej moliti pred jedjo in po jedi. „Veseli me,“ so djali oče „da si se že naučil moliti, in da rad molíš; tega sem že davno prav težko pričakoval. Le rad moli, in bodi zmiraj dober, da te bo ljubi Bog rad imel, in da ga bo veselila tvoja molitev.“

Neki dan je prišel očetov brat od daljnega kraja, in je ž njimi kósil. Pred kosilam Tonček lepo vzdigne ročice proti nebesam, in prav pobožno moli. Ko striček to vidi, se jim vtrinjajo solzice v očeh. Prijazno se nasmejajo, in mu pravijo: „No, Tonček, to je prav, tako je lepo! Veséli me, da tako mlad pa že tako lepo moliti znaš. Taki otroci so vsem všeč; takim otrokam

je ljubi Jezus rekel: „Pustite jih k meni!“ Pobožne otroke ima tedaj ljubi Bog rad in jih kliče k sebi. Moj Tonček! bodi vedno tak, vsi te bomo radi imeli in Bog ti bo dal veliko srečo.“ Tonček je ostal vedno pobožen deček, je bil dober mladeneč in vse svoje žive dni pošten človek pred Bogam in ljudmi.

Kdor uboga, lepo moli,

Žal ne hode mu nikoli.

40.

Golobček.

Mati so svoje otroke peljali na lep zelen travnik. Otroci vsi veseli tekajo okoli matere, in zbirajo in tergajo cvetice. Na cvetični trati pod leskovo senco pa golobček prijazno sem ter tje skaklja, ter z rudečim kljunčkam zernica pobira. „Glejte, glejte,“ pravijo mati, „mala živalica si išče živeža. Le dobro pazite, kadar pobere, — vidite: vidite! vsakikrat pogleda ljubeznjivo v nebó. Za vsako najdeno zernice dobra živalica zahvaljuje svojega milega očeta, kateri jo tako dobrotno varuje in preživlja. Kako lepo nam pač mala nedolžna živalica kaže hvaležnost do svojega stvarnika, in nas opominja, da tudi mi tako delajmo. Oj, dragi

moji, ne pozabite tudi vi nikoli za vsaki prejeti dar serčno zavaliti dobrotljivega očeta v nebesih!“

41.

Dobra večerja.

„Ričet pa ni dober,“ je djala zberljiva Metka opoldne pri jedi, „ne bom ga jedla ne!“ in položi žlico na mizo. „Zdaj ti ne utegnem drugega kuhati,“ rečejo mati, „le čakaj, za večerjo ti bom boljšega napravila.“

Popoldne gre Metka z materjo na njivo krompirja kopat, in mora ga rušiti in devati v žaklje, dokler ni solnce za goro.

Ko zopet domu pridete, ji mati dajo večerjo. Metka zajme, in pravi: „To je pač dobra jed, ta se mi prilega.“ Pojedla jo je polno skledico. Mati se ji nasmejejo, rekoč: „Bil je ravno tisti ričet, ki si ga opoldne pustila; pa zato ti je zdaj boljše dišal, ker si ves popoldan pridno delala.“

Kdor pridno dela, mu jesti diši;

On zdrav ostane, in sladkó zaspi.

42.

Neprevidnost ni dobra.

Po letu neki dan je šel Blaže na polje, Vročje je bilo, lice mu gori, in silno ga začne žejati. V lepi senci pod hrastam najde hladen studenec, ki je izpod pečine zviral. Voda je bila čista ko ribje oko, in pa merzla ko led.

Naglo se je Blaže napije; ali slabo mu začne prihajati, toliko, da ne omedli.

Slab prileze domu, in zboli prav nevarno. „Joj,“ je zdihoval bolen na postelji, „kdo bi mislil, da je v tem studencu tako hud strup. Blažetov oče pa pravijo: „Čisti studenec ni kar nič kriv tvoje bolezn, ampak tvoja neprevidnost, ker si ves pregret se naglo merzle vode napil.“

43.

Obleka.

Obleka nam je za to, da si ž njo život pokrivamo in grejemo. Varuje nas tudi dežja, mraza in vročine. Obleka mladenčev in mož je drugača kakor dekličev in žen. Srajce dela šivilja iz platna ali pavolnate robe. Platno se

mora dolgo obdelovati, da se ubeli, ter rabiti more. Lan tarice otarejo, predice pa predivo omikajo in spredejo. Tkavec dobi prejo, in jo stke v platno. Iz dobre preje se tudi nareja konec (cvirn). Pavola raste v ptujih deželah na nekih germih; se sprede in podela v pavolnato robo. Nogovice so ali iz predivnate preje, ali iz volne spletene. Pridne deklice se kmali nauče plesti, šivati in presti.

Hlače, suknje in plajše dela krajač iz sukna in iz druge robe. Sukno delajo suknarji iz ovčje volne, katero popred spredejo in olikajo.

Obúvalo dela čevljar iz usnja. Usnje pripravlja strojar iz kož večjih žival. Za rokoviče in operti, ktere izdeluje rokovičar, pripravlja jérhar jerhovino iz kož manjših žival.

Klobuke dela klobučar iz klobučine ali iz svile. Po letu nosimo tudi slamnike.

Svilnate oblačila so zeló drage, in jiti imajo le premožni ljudje. Drage oblačila niso za take ljudi, kteri si morajo kruh z rokami služiti.

Oblačilo ne naredi človeka ne boljšega, ne slabšega. Pametni ljudje gledajo več na lepo obnašanje, kakor pa na lepo obleko.

Sleherni naj se oblači po svojem stanu; kmet in kmetica po kmečko, gospod in gospa

po gosposko. Vsaka obleka se lepo podá, če je le čedna, in ni raztergana ali umazana. Čedna in spodobna obleka se posebno mladim ljudem lepo podá. Naj lepša in drajša obleka za mladost pa je čista nedolžnost.

44.

Lepa suknja, prazna glava.

Jurče je vedno lenobo pasel. Učil se ni nič, in tudi znal ni nič. Oblekel je lepo suknjico, pa ošabno po vasi letal, in se skazoval. Še v šoli se je ponašal s svojo lepo suknjo. Otroci so ga obstopili in radovedno gledali; Jurče pa se je zaničljivo na nje oziral. Učenik ga pokličejo, „Jurče, na noge! povej, kar znaš!“ Jurče pa se ni učil nič, in tudi ni vedil nič; karkoli je znil, vse je bilo neumno. Sram ga je začelo biti, in spoznal je Jurče, da sama lepa suknja nič ne pomaga, če Jurče nič ne vé, če Jurče nič ne zna.

Samo lepo oblačilo te ne bo častilo; pridnost, modra glava, to je prava slava.

Deklica in kresnica.

Po letu o krésu je zvečer v mraku modra pesterna, Marijana, na vertu sedela, in mladi deklici, Nežici, kazala zvezde, ki so ravno začele svetiti na jasnem nebu. Nagloma Nežica pesterni uide, in dirja za svetlo stvarico, ki z bledo lučico krog leta, in ne neha, da jo vjame. Prinese jo Marijani pokazat. Ker je že hladno prihajalo, greste v hišo, in pri luči hoče Nežica pogledati lepo reč, ktero je vjela. Ko pa pri luči pest odpre, — na! — majhina muha ji lazi po dlani.

Zamerzi ji, in jo z rok verže. Marijana pa Nežico podučí, da je to le kresnica, ki se v temi sveti, na svetlem pa otemni, in reče: „Taka kresnica je vsaka deklica, ktera si truplo zalo oblači in lišpa, sercé pa ima gerdo in umazano. Bog bo tudi vse take dekleta zavergel, kakor si ti kresno muho zavergla.“

Obleka naj lepša je ta:

Ponižnost, nedolžnost sercá.

46.

Človekovo stanovanje.

Človekovo stanovanje je hiša. Hiša nas varuje hudega in gerdega vremena, po zimi pa hudega mraza, ker se v nji lahko pogrejemo. Po letu nas varuje prehude vročine, nas brani divje zverine, hudobnega človeka, in nam daje miren in varen počitek.

Imenujte hišne dele! Kterih reči je treba za hišno zidanje? Ktere reči so v stanici, v kuhinji, v kleti, v hlevu, v skednu, na dvorišu? Hišno poslopje nam stavijo tesarji in zidarji. Pohišje ali hišno pripravo narejajo mizarji, naj bodo skledniki ali omare, stoli ali klopi, mize ali police, stropi in trami. Krovci pokrivajo strehe s slamo, s skodlami ali z opeko. Meseno posodo delajo sodarji iz dog, glinasto lončarji iz ila, kotleno kotlarji iz kotlovine (kufra.) Vsi ti delavci pa bi ne mogli izgotoviti svojih del, če bi ne bilo kovačev, ključarjev, žebjarjev in nožarjev, kateri jim potrebno orodje izdelujejo iz železa ali iz jekla. Železo pa se dobiva v železni rudi, ki jo rudarji kopljejo v hribih, fužinarji pa v plavžih topé, da čisto železo izteče iz nje.

V hiši mora biti vse čedno in redno. Snažnost in redovnost je dober kup, pa nam veliko pridobi in stori, da nas imajo ljudje radi.

47.

Redovnost nas varuje škode.

Sabinka je imela svojo izbico, pa nikoli ni pospravljala svojih reči; vse je križem ležalo po čumnati. Mati jo zavoljo tega večkrat pominjajo, pa njih ne sluša. Neko nedeljo popoldne se Sabinka lepo praznje obleče, in z doma odpravlja.

Soseda ji prinese polno skledico debelih černih češenj. Na mizi in po oknih je bilo oblačil vse polno. Sabinka postavi češnje na stolec, in gre z materjo v vas. Zvečer že v temi pride domu, in se naglo vsede, pa od straha zakriči. Kaj paj ji je? Ravno na zverhano skledico se je bila vsedla, in češnje pomečkala? Mati z lučjo prihité; kaj pa vidijo? Češnjev sok se je cedil po stolcu; lepo belo Sabinkino krilo je pa bilo tako černorudeče, da ga ni mogla več obleči. „Zdaj vidiš,“ so mati djali, „kako je treba devati vsako reč na svoj kraj. Naj te lastna škoda uči redovnosti.“

48.

Sloveča gostivnica.

Mladi Vertnik je za dnarje, ki jih je bil podedoval po svojem očetu, kupil gostivnico. Kmali je bila njegova hiša zelo čislana, in je po širokem slovela.

Ko so popotniki pozvedovali, ktera bi bila naj boljša gostivnica v tistem kraji, so vozniki vselej in vsakega nasvetovali naravnost k Vertniku. Vsi popotniki, kateri so bili le enkrat pri Vertniku, so ga pri drugi priložnosti zopet iskali in pri njem ostajali. Prišlo je tako daleč, da so bile v tistem kraji vse druge gostivnice prazne; pri Vertniku pa so se gosti vedno množili, tako, da je moral še nekaj hiše prizidati, da je bil v stanu vse popotnike sprejemati.

V Vertnikovi hiši pa so tudi vsacega popotnika prijazno sprejeli in mu dobro postregli. Vse je bilo zunaj in znotraj prav lično in pripravno. Okna so bile vedno prav čisto pomite, tla vedno pometene. Mizno orodje je bilo zmiraj prav čedno, in vse posode so bile čisto pomite; z eno besedo: vse je bilo prav snažno, priljudno in prijazno. Zares! pri Vertniku se je človeku vsa jed in pijača prav dobro prilegala.

Ravno zavoljo tega je ta gostivnica tako slovela, in vabila popotnike.

Snažnost in čednost prijatle dobi;
Gerdost, nečednost pa preč jih podi.

49.

Skerbi tudi za dušno lepoto!

Lovre in Nežica, njegova sestra, vidita materno ogledalo na oknu, in se gresta vanj gledat.

Lovre je bil prav lep fantič, in se je svoji lepoti samoljubno smejal. Nežica pa je bila pikasta, in zajoka, ko zagleda svoje raztergano lice v ogledalu.

Mati, ki ravno pridejo, jima rekó: „Ti Lovre, nič se preveč ne hvali s svojo minljivo lepoto, in varuj se, da svojega gladkega lica s hudimi strastmi prezgodaj ne spačiš. Ti, Nežika, pa vesela bodi, da je še boljša lepota od telesne, lepota duše, in za tisto toliko več skerbi.“

Lepo lice hitro zgine,

Lepa duša pa ne mine.

50.

Kje sem domá?

V nebesih sem doma; to meni pravita
zemlja in nebó, in vsaka stvar lepó.

V nebesih sem doma; to vedno pričata
mi solnce, mesec bled', in vsake zvezde
sled.

V nebesih sem doma, kjer žlahta zvo-
ljena se skupaj veseli, in mene k seb' želi.

V nebesih sem doma, nisem tega
svetá; nebes se veselim, v nebesa prit'
želim.

V nebesih šem doma; svet sreče mi
ne dá; vsa zemlja le za mé dežela ptuja je.

V nebesih sem doma, tam Jezus krono
da, tam je moj pravi dom, kjer večno sre-
čen bom.

51.

Troji priatli.

Neki oče so pravili svojim otrokam tole
priliko: „Imel je svoje dni imeniten kralj na

bogatem otoku v sredi morja namestnika, kterega naglo pokliče k sebi, da bi obrajtala. Kraljev namestnik gre iskat prijatlov, da bi ga spremili pred kralja. Pervi prijatli, kterim je naj več zaupal, ga zapusté; še ne zmeni se nobeden zanj. Drugi prijatli, na ktere se je močno zanašal, so ga spremili, pa le do ladje, v kateri se je v kraljevo mesto peljal. Tretji prijatli, na ktere se je naj menj zanašal, ga po dolgem potu ne zapusté, stopijo ž njim pred kraljev prestol, in mu izprosijo milost.

Ravno tako ima tudi vsaki človek troje prijatle na tem svetu, pa jih večjidel še le takrat spozna, kadar odhaja iz tega sveta. Pervi prijatli, ktere naj bolj čišla, so dnarji in posvetno blago; oni človeka zapusté, kadar, se odpravlja iz tega sveta. Drugi so žlahta in znanci; oni nas spremlijo in gredo z nami le do groba. Tretji prijatli so svete čednosti in dobre dela; one gredó s človekam v dolgo večnost, so pred Bogam njegove besednice, in mu izprosjo usmiljenje. Za ktere prijatle si hočete skerbeti, otroci?

52.

Starček in smert.

Ubog starček je nesel težko butaro derv iz gojzda domú, da bi si po zimi ž njimi kuril, in se mraza varoval. Pot je bila dolga, on pa že ves slab. Truden in zeló nevoljin, verže butaro na tla, in kliče smert, da bi ga rešila iz takega nadležnega življenja. Komaj pa izgovori, že smert pri njemu stoji, in ga še enkrat vpraša, kaj da hoče. Prestrašen starček pa odgovori: „Prosim te, ljuba žena, bodi mi tako dobra, in pomagaj mi zadeti to butaro zopet na herbét!“

53.

Prazen strah.

Lizika se je po noči prebudila, in zdi se ji, kakor da bi kdo terkal na vrata? Skloni se iz postelje, in prav tanko posluša. Zopet prav močno zaropóče. Lizika od straha komaj diha. Čez nekoliko časa zopet tretjič prav dolgo ropóče. Lizika se spomni, da so teta bolni; misli si, da so umerli in prišli slovo jemat, kakor je slišala praviti. Vsa plašna smukne pod odejo, in

celo noč od straha ne zatisne očesa. Kaj pa je bilo? Pes je sedel na pragu, bolhe oberal, in je terkal z gležnjem po vratih. Ko se je zdanilo, gre Lizika prva iz hiše, in najde psa na pragu.

54.

Izreki.

Andrejčku so boter podelili lepe bukvice. Imenovale so se „zlate bukvice.“ Boter so djali, da se te bukvice zato tako imenujo, ker so v njih lepi izreki in pregovori, kateri so veliko več vredni, kakor srebro in zlato, če bi jih zapominjeval, in jih spolnoval.

Nekaj izrekov v teh bukvicah je bilo takih le:

Mladine naj večja lepota je ta:

Nedolžnost, ponižnost, pa žlahtnost sercá.

Prebrisana glava in pridne roké

So večje bogastvo kot zlate goré.

Uči reda se, ga vedno ljubi;

Pri neredu čas in čast se gubi.

Človeku pridnost kruh in čast daruje;

Lenoba pa beraško pal'co kuje.

S hudobnimi nikar se ne enači,

Hudobni lahko dobrega popači.

Prijaznost sreče vir rodi;

Sovraštvo čednosti mori.

Vsem hvaležnost ljuba je ;
Nehvaležnost čerti vse.

Obračaj dobro čas, ne daj ga potratiti ;
Ne pride več nazaj, ne moreš ga kupiti.

Kdor je pobožen, se Boga boji,
Mu treba hudega se bati ni.

Kjer koli si, Bog vidi te ;
Ne delaj, kar pregrešno je !

Otroci in odrašeni ljudje
Naj zmir v ljubezni med seboj živé.

Če v nebesa hočeš najti stezo pravo,
Po nji prašaj svojo vest in pamet zdravo.

55.

Živali.

Svet je podoben velikemu pohištvu, v katerem je vse živo potrebnih in koristnih stvari, in ljubi Bog je vsega tega neskončno moder in dober gospodar. Ena stvar je drugi potrebna ali za živež ali za veselje. Ni reči brez prida in koristi na svetu. Vse reči služijo Bogu v hvalo, človeku pa v prid, dokler jih modro vživa.

Živina nam pomaga delati, nam daje kožo in dlako za odejo, mleko, maslo, sir in meso za živež; kosti, rogovi in živinske čeva so rokodelcam koristne; tudi gnoj je za polje potreben.

Ptice so nam ravno tako koristne in potrebne stvari, in nas tudi zelo razveseljujejo. Hudobno bi bilo, če bi jih terpinčili in brez potrebe morili.

Ribe živé veliko ljudi, kateri jih jedó in prodajajo suhe in nasoljene; celó moko nekje meljejo iz rib, in pagačo pečejo.

Tudi kače niso brez vsega prida; nam strupene reči pobirajo, in so zopet drugim živalim živež.

Čebele nabirjajo sladki med za zdravilo in za medico, dajejo vosek za sveče, ki goré pri naj svetejšem opravilu, mravlje nanašajo žlahtno, lepodišeče kadilo.

Vse, kar živi, nas opiminja hvaliti Boga, in nam pomaga častiti gospoda tolikih čudežev.

56.

Prid domačih žival.

Veliko žival je človeku tako potrebnih, da brez njih živeti ne more. Zato jih preskerbuje z živežem, in jim daje stanovati pri svoji hiši. Te živali se imenujejo domače živali, in so: konji, krave, koze, ovce, psi, mačke, kokoši, gosi, race, golobje i t. d.

Konj je velika in lepa žival. Najraje je oves, deteljo in senó. Vpregamo ga v voz, v drevo in v brano; pa tudi nosi ljudi in blago v daljne kraje: Pametni ljudje ne nakladajo konju več, kakor delati in nositi more, in ga ne pretepajo z bičem. Tudi žival čuti bolečino.

Krava je tudi zelo koristna domača žival. Daje nam mleko, iz katerega se napravi maslo in sir. Goveje in telečje meso je dobra, tečna jed. Kravje in telečje kože nam dajejo usnje. Čemu je usnje?

Ovea je krotka in pohlevna žival. Daje nam mleko za sir, volno za nogovice in za suknó. Oveča koža se ne rabi za obušalo, ampak za rokavice in za druge reči.

Mačka je požrešna in potuhnjena žival; vendar pa je koristna pri hiši. Podgane in miši bi se zelo pomnožile, če bi ne bilo mačke, da bi jih polovila. Mačka včasih dolgo čaka pred mišjo luknjo. Miška pride; mačka hitro stegne tace, in jo s kremplji zagrabi. Mačka tudi po noči dobro vidi; hodi pa tako tiho, da se kar nič ne sliši.

Pes je zvest in ubogljiv spremljevalec svojega gospodarja. Varuje hišo in dvoriše. Če kak ptujec blizu pride, pes glasno laja. Po dnevu lahko ljudje sami varujejo hišo; po noči pa jo mora pes varovati. Če tat še tako tiho in skrivej prileze, ga pes precej zapazi in zalaja. Lovski pes sledi z nosom divjino, in jo pokaže lovcu, da jo ustrelj.

Gosi in race plavajo po vodi, in so nam z mesam in s perjem zeló koristne. Večje in terdneje peresa iz njih perut rabimo za pisanje.

Tudi kokoši so nam v velik prid. Kaj nam dajejo? Imajo dolge noge in kratke perute, zato ložje hodijo kakor letajp. Na glavi nad kljunam imajo lepo rudečo rožo; repne peresa jim nakviško stojé. Petelin ima lepo perje, veliko rožo na glavi, in ostroge na nogah. Ošabno stopa, in kokoši kliče, kadar kako drobtinico ali zerno najde. Ko je sit, se vstopi na kak kup ali plot, udari s perutami, in zapoje: „kikiriki!“ Še preden solnce zajde, gre kuretina na gredi spat; pa se tud z dnevam vred zbudi. Petelin zjutraj glasno poje, in kliče ljudi na delo.

57.

Kravji pastir.

Neki deček je na trati blizo sadnega verta kravo pasel. Ko nakviško pogleda, vidi, da je na češnjevem drevesu že nekaj lepo rudečih in zrelih češenj. Zeló ga mikajo. Pusti tedaj kravo samo, in spleza na drevo. Krava pa, ki pastirja pri sebi ne vidi, gre iz pašnika, skoči skozi odperto lesa na vert, žre cvetice in zeliša práv po svoji volji; veliko pa razdene in pohodi. Ko deček to vidi, se zeló stogoti; skoči z drevesa, vzame palico, ter roti in pretepa kravo prav neusmiljeno. Naenkrat pa

stopijo k njemu njegov oče, ki so vse to od strani gledali. Ojstro ga posvarijo in pravijo: „Kdo bolj zasluži tepen biti, ti ali živina, ktera ne vé, kaj je prav ali ne prav? Ali se nisi tudi ti ravno tako po svoji želji ravnal, in živino pustil, ko bi jo bil imel varovati? In zdaj si tako neusmiljen, in se ne spomniš svojega pregreška!“

Dečka je bilo zelo sram pred očetam.

58.

O v c a.

Med vsemi živalimi se je ovčanaj popred človeku pridružila kakor domača žival; že Abel je bil ovčar in je Bogu daroval pervino svoje čede. V starodavnih časih je bila ovčarija naj ljubše opravilo tudi imenitnih ljudi; velike čede so bile starih očakov naj večje bogastvo, in še zdaj dajejo veliko dobička.

Po leti žene ovčar čedo no visoke planine, na zdrave in dobre pašnike. Ima v roki pastirsko palico, čez ramo pa torbico, ter si na pišal piska in kratek čas dela. Močvirnasti pašniki so ovcam škodljivi. Po zimi jih pasejo po kopnih, sončnih homcih; kadar pa sneg zapade, jim v hlevi kermo polagajo.

Ovca je toliko pohlevna in prijazna žival, da se božji Sin dobrega pasirja, vérne pa ovčee imenuje, ki njegov glas rade poslušajo in za njim hodijo. Tudi se Jezus imenuje jagnje božje, ktero grehe sveta odjemle.

59.

Mlado jagnje.

Mlado jagnje, lepo belo,

Gre za materjo veselo:

Skače, da kar ni obstať,

Hoče travo poteptať,

Hopsa, hopsa! kolobita,

Poskakuje ino rita:

In pokoja si ne dá;

Še nesreče ne pozná.

Mati pravi: Nkar ne skakaj,

Sam po bregu se ne takaj:

Lahko se je spotekniť,

Šibko nogico zlomiť.

Jagnje mater' ne poslušá,

Rajše samo si poskušá;

Se čez kamen zaleti,

In si nogico zdrobi.

Jagnje nogico zlomilo,
 Glasno klicalo in vpilo:
 „Oj, otroci, bogajte
 Svoje skerbne matere?“

 60.

Ne draži psov.

Ales je rad pse dražil, in je tudi druge otroke tako učil. Psi so si to dobro zapomnili. Kadar je šel po vasi, so nad njim lajali, in se v njega zaganjali. Vsi psi v tem kraju so bili razhaceni in so večkrat takega otroka popadli in vgriznili. Nespametni Ales se pa temu le posmehuje. Oče pošljejo enkrat Alesia v mlin. Velik pes, kterega je Ales že večkrat dražil, je bil ravno odhlenjen. Ko Alesia zagleda, skoči ves srdit nanj; raztergal

*bi ga bil, ko bi ne bil pritekel mlinar,
in ga otel.*

*Olroci! kako se morate vesti, da
vas ne bodo psi, čertili?*

61.

Modra Miška.

Miška iz luknjice prileze, in ugleda nastavljeno past. „Oho!“ je djala, „vidiš jo past! Zviti ljudje! dve diljici nastavijo, na zgornjo naložé kamenja, v sredi med diljicama pa nataknejo kosček slanine, da bi miška okusila slanino, sprožila past, in se vjela. Pa miši smo modrejše, kakor ljudje. Me dobro poznamo take zvijače. Ne bote me vjeli ne! Pa povohati.“ je miška djala, „povohati pa dobro slanino vendar smem: nosek še ne more sprožiti pasti. Slanino pa kaj rada duham.“

Miška smukne v past, in prav rahlo povoha slanino. Past je prav mehko nastavljena, in ko se miška slanine dotakne, lop! past zagermi, in miška — mertva leži.

Kdor nevarnost ljubi, se pogubi.

62.

Ptice.

*Dobrotljivi Bog je ustvaril nebo in zemljo.
Bilo je po svetu zeleno, vse polno rožic in drevja;*

pa vse tiho in žalostno. Bog je ustvaril ptice, da bi mu pele pod nebam. Kmalo je bilo vse živo in veselo. V samotnih pušavah, kjer žive duše ni, ptice stvarniku hvalne pesmi žvergolé.

Ptice so s perjem pokrite. Imajo po dve peruti, po dve nogi, rep in kljun. Ptice lahko letajo, in nekatere tudi plavajo. Vse imajo prav dobre in bistre oči. Nekatere znajo tudi lepo peti.

Ptice si delajo umetne gnjezda, v ktere jajca nesó. Ko se mladiči iz jajčic izležejo, imajo precej pripravljeno gorko in mehko posteljco. Stari jih z veseljem pitajo; jim prav pridno prinašajo živeža, in ga polagajo vsakemu v kljun. Neizrečeno je neusmiljen, kdor ptičje gnjezda razdira in jajčica pobira ali pa celó mlade terpinči.

Večjidel vse ptice nas razveseljujejo s svojo lepoto, s svojimi krasnimi barvami, s svojo živostjo, patudi s svojim ljubeznjivim, prijetnim petjem. Nekatere nam dajejo živež in perje za posteljo in za pisanje. Ptice pa tudi čistijo drevesa škodljivih gosenc in merčesov in so tedaj naše velike dobrotnice.

63.

Senica.

„Vidiš jo lepo senico na jablani“ reče Lovre svoji sestri Micki, „kmalo jo bom imel!“

Urno spleza na drevo, nastavi tičnico, gre zopet doli, in se skrije s svojo sestro za germo-
 vje, ter pogleduje za senico. Senica gre kmali
 v tičnico, in se vjame. Lovre je bil pri tej priči
 zopet na jablani. Ko pa hoče senico vzeti iz tič-
 nice, se nagne, in pade s tičnico vred z drevesa.
 Senica uide, in Lovre si na nekem štremlji roko
 do kervavega rani. „O ti ubogi bratec!“ pravi
 Micka; „zdaj vendar ne boš več plezal za senico
 po drevesu. Malo, malo ti je manjkalo, da si nisi
 roke ali noge zlomil, ali pa še kaj bolj poško-
 doval.“

„Nič ne dé,“ pravi Lovre, in se posmeja,
 „zato še ne odjenjam. Vendar zastonj bi se trudil,
 ker senica ne bo šla zdaj več v tičnico, kamor se
 je bila že enkrat vjela.“

„Če je res tako,“ pravi sestra Micka, „je
 senica veliko modrejša kot ti. Ona ne gre več
 tje, kjer se ji nevarno zdi. Ti pa si ravno kar
 padel in se udaril, in si komaj ušel še večji ne-
 sreči; pa nič ne moraš, in si zopet upaš iti v novo
 nevarnost.“

64.

Vrabec in konj.

*Vrabec. Konjiček, jasli polne imaš,
Al' meni kaj od tega daš?
Saj dva al' eno zernice, —
Lahko se boš najedel še!*

*Konj. Prederzni tič, pobiraj le,
Obema dost' je kerme té.
In skupaj jesta kar oba,
Potrebe nič ne terpita.
In vroče leto je prišlo,
Se hudih muh ni manjkalo;
Pa vrabec pridno jih lovi,
Da konj nadleže ne terpi.*

65.

Š k o r e c.

Stari ptičar Matevž je imel škorca, kateri je znal nekatere besede prav razločno izgovarjati. Če je Matevž rekel: „Škorec! kje si?“ je vselej prav gladko in glasno odgovoril: „Tukaj sem!“ Nobenega ptiča ni imel ptičar tako rad, kakor tega škorca. Tudi sosedovega Tončeta je ta ptič zelo veselil. Zato je starega Matevža rad in pogosto obiskoval. Ko neki dan Tonče pride k ptičarju, ga ravno ni bilo doma. Tonče željno pogleduje lepega ptiča, ki

je po hiši sem ter tje prijazno skakljal. „Ko bi ta ptič moj bil,“ pravi sam pri sebi, „to bi bilo kaj prijetno!“ Urno stopi za krotkim škorcem, ga vjame, in ga potlači v mavho. Zdaj jo misli tiho pobrati in odnesti lepega ptiča. Pa pri ti priči stopi Matevž v hišo. Da bi mlademu dečku naredil veselje, zakliče po stari navadi: „Škorec! kje si?“ In škorec v fantovi mavhi prav krepko odgovori: „Tukaj sem!“

Nič ni tako skrito, da bi kdaj ne bilo očito.

66.

Lesica in krokar.

Krokar ukrade sir, se vsede na visoko drevo, in ga misli vžiti. Lesica ga zapazi, gre pod drevo, in pravi: „O ti lepi ptiček, ljubi moj krokar! kako se sveti tvoje perje, kako imaš lepe oči, kako zalo postavo! Svoj živ dan še nisem vidila lepšega ptiča kakor si ti; in če bi ti znal tudi peti, bi te mogli narediti za kralja čez vse druge ptiče. Krokarja ta hvala zeló prevzame, in od veselja začne peti svoj: „kra, kra!“ Pa komaj je kljun odperl, mu že pade sir iz kljuna, in zvita lesica ga hitro zgrabi in požre, ter se posmehuje neumnemu krokarju.

Prilizovavca ne smeš poslušati, če hočeš srečen ostati!

67.

Nepokorna deklica.

Jerica je ptiče rada imela. Večkrat prosi in naganja mater, da bi ji kakega lepega ptička kupili pri ptičarji. „Bom že vidila, če boš pridna,“ pravijo mati, „zna biti, da ti kaj kupim.“ Nekega dne pride Jerica ravno iz šole. Mati jo pokličejo k sebi, rekoč: „Zdaj grem malo od doma, pa bom kmalo prišla nazaj. Tukaj na mizi je ta le škatlica; terdo ti zapovem: po nobeni ceni je ne smeš odpreti; še dotakniti se je varuj! Če me boš ubogala, ti bom nekaj lepega dala, kadar pridem domú.“ Jerica obljubi, da bo ubogala, in mati gredo. Pa komaj so mati dobro na dvorišu, ima Jerica že škatlico v rokah. „Oj! tako je lahka, na pokrovcu so pa luknjice,“ pravi sama pri sebi, „kaj bi vendar bilo v nji? Mati ne bodo nič vedili, če jo odprem, in drugi me nobeden ne vidi.“ Ko jo še malo ogleduje, prizdigne počasi pokrovček, in glej, lep rumen kanarček zleti iz škatlice, in žvergoli po izbi! Hitro hoče zdaj Jerica ptička vjeti in djati nazaj v škatlico, pa ptiček leta urno od kota do kota, in se ne da

vjeti po nobeni viži. Ko še vsa prepehana in rudeča skače za ptičkam, in ga lovi, odprejo mati vrata. „Oj ti nepokorni otrok!“ zavpijejo, „ali me tako bogaš? Ravno tega ptička v škatlici sem ti namenila, pa skusiti sem te popred hotla, ali me boš ubogala, kakor si mi obljubila. Vidim, da nisi tako storila; zato bom pa tudi zdaj ptička ptičarju nazaj dala, in ti ne boš nič imela. Jerica joka in prosi. Prepozno je, ni dobila ptička.

 68.

Ne terpinči žival!

Bil je neusmiljen deček, kateri je po vseh germovih iskal ptičjih gnjezd, in ubogim mladim ptičkam stiskoval očesa, in jih neusmiljeno terpinčil. Mati so ga večkrat svarili, in mu to hudobijo oestro očitali. „Ti hudoben otrok, so djali, če se ne boš poboljšal, te bo gotovo še Bog pokoril in kaznoval.“ Toda prederzni hudobnež se le posmehuje dobri materi, in je še zmiraj bolj neusmiljen.

Neko nedeljo, namesto da bi šel v cerkev, gre v gojzd, da bi zopet počenjal nove neusmiljenosti in grozovitnosti. Na visokem hrastu ugleda veliko ptičje gnjezdo. Hitro spleza na hrast, zgrabi enega mladih ptičev, in ga verže na tla.

*Zopet hoče seči še po drugega, kar priletita starca,
ki sta bila serdita ujedna ptiča, in izklujeta hu-
dobnemu dečku z ostrim kljunam obe očesi.*

*Živalica je božja stvar,
Nikol' terpinčit' je nikar!*

69.

Č e b e l e.

Posebno imenitno je čebelsko življenje. Vse čebele enega panja vlada ena sama matica. Ona je kraljica in mati vseh drugih. Zato jo pa ima tudi vse kerdelo v veliki časti.

Večji del čebel je delavk. One izdelujejo satovje, ki je prav čudno izdelano; piskric stoji pri piskricu, kamor med znašajo. Blaga za satovje si nabirajo iz cvetja; med pa serkajo iz cvetic. Kar ene nabirajo, druge izdelujeje; vsaka ima svoj opravek. Le tretje se ne poprimejo nobenega dela; zato jih pa delavke dolgo časa ne terpe med sabo, temoč jih pomečejo iz panja ali pa umore. Čebele lepo čedijo svoj panj. Kadar se čebele v kakem panji tako namnože, da je prostor v njem pretesen za vse, si truma mladih izvoli novo mlado kraljico, ter se drugam

señ in takrat pravimo, da rojijo. Ta majhna živalica nas uči reda in snage, pridnosti, varčnosti in skrbeti za dni potrebe in pomanjkanja.

70.

R i b e.

Modri in dobrotljivi Bog, kateri je zrak oživil z veselimi ptički, je tudi morje in vode napolnil z urnimi ribami. Ríbe so ljudem za živež. Od njih se jih tisoč in tisoč živi. Vsako leto polové rib brez števila, pa vendar jih ne zmanjka; tako močno se množé.

Večjidel vse ribe so s luskinami pokrite, in dihajo skozi ušesa. Plavajo s plavutami, ktere imajo namesto nog. So mutaste, pa vendar slišijo. Živé se od rastlin, červov in drugih mergolincov, nektere pa tudi od drugih manjših rib.

Naj bolj znane ribe so: po stern v rudečím in višnjevím, pikastim opasam; karp z velikimi pluskami, z višnjevo zelenimi ustnicami in z rumenimi stranmi; šuka z ravnim gobcam; mrena s štirimi berki na gobcu i t. d. Jegulja je kači podobna, na herbtu černo-

zelena, po trebuhu bela; po noči si hodi iskat živeža na bližnje polje.

71.

Žaba in vol.

Žaba je vidila vola na travniku, in želi njemu enaka biti. Zatoraj začne napihovati svojo gerbasto kožo, ter vpraša svoje tovaršice: „Ali sem tako velika, kakor je vol?“ „Nisi ne“ ji pravijo. Le še bolj se napenja, ter zopet vpraša: „Ali sem vendar zdaj eneka velikemu volu?“ Zopet ji odgovorijo, da ne. Pa vendar ne neha z vso močjo napenjati se tako dolgo, da — poči.

Napuh pripravi v nesrečo.

72.

K a č e.

Kače imajo dolg, raztegnjen život, kateri je z luskinami pokrit. Nimajo nog, pa vendar se hitro premikajo. Nekatere kače imajo v zgornji čeljusti v majinih mehurčkih smerten strup. Kadar piknejo in ranijo, izpusté strup iz votlih zob, da se razlije v človeško kri, od kterega

človek zboli in umerje, če se mu hitro ne pomaga.

Slepec, dobro znan, ni strupen, in se brez nevarnosti lahko prime. Nespametno je tedaj, ako to nedolžno živalico preganjajo in morijo. Večja kakor slepec je beloušnica. Tudi ta ni strupena. Velikrat se nahaja celó v kletih in hlevih. V naših krajih je gad naj bolj strupena kača. Gad je majhin, ima rujavkasto kožo po herbtu černo páso, in se zato tudi imenuje písana kača, Gad se greje rad na solncu pri pečovji in germovji. Ni varno otrokam se za germovjem blizo pečovja igrati; ako stopiš na gada, te bo pičil. Naj večje in naj bolj strupene kače so v vročih deželah. Tam je boa ali velikanska kača, ktera je okoli dvajset čevljev dolga, tudi ropotača in še več drugih.

73.

G a d.

Lepo spomladansko jutro pride Ančika na trato zraven vasi rožic nabirat za venec.

Za nekim germam ugleda veliko naj lepših vijolic. Zeló so jo razveselile, in naglomá jih začne tergati. Toda sosed zakriči: „Beži

dete, od tega germa, tam prebivajo strupene kače!“

Ančika se prestraši, in malo poneha. Želje po zalih rožicah pa so jo presilno mikale.

„Uno vijolico le, ki tak lepo gleda iz trave,“ je djala, „moram imeti.“

Ravno sega, de bi jo utergala, kar se gad iz germa zaletí, se ovije Ančiki okoli roke, in jo vgrizne za smert. Čez malo ur je blaga deklica mertva ležala.

Kroti človek poželenje,
Da ne zajdeš v pogubljenje.

74.

Pregovori.

Začetek modrosti je strah božji.

Kakor se posojiuje, tako se povračuje.

Juterna ura, zlata ura.

Zgodnja danica pridnim zlatica.

Kdor zgodaj vstaja, mu kruha ostaja.

Kar se Anžek ni učil, tudi Anže ne zna.

Lenoba je vseh gerdob gerdoba.

Po storjenem delu se sladko počiva.

Lepa beseda najde lepo mesto.

Poštenje je naj boljše premoženje.

Kdor malega ne časti, velikega vreden ni.
 Bolje krajcar po pravici, ko goldinar po krivici.
 Krivično blago nima teka.
 Laž ima kratke noge.
 Kdor laže, tudi kmali krađe.
 Mlad berač, star brez hlač.
 Priložnost lepa grehe dela.
 Po slabi tovaršiji rada boli glava.
 Vsak pometaj pred svojim pragom.
 Dobro delo se samo hvali.
 Kratka večerja, dolgo življenje.

Drugi razdelek.

75.

Angel varh.

Po svetu angel hodi,
 Ne vidi ga okó,
 Pa vendar tebe vodi,
 In varuje zvestó.
 V nebesih angel je domá,
 Nebeški oče pošlje ga.

On v vsako hišo pride,
 Če tud' zaperta je,
 Otrok mu ne uide,
 Če ravno skrije se.
 Odene tebe, ko zaspiš,
 Postreže, ko se prebudiš.

Domá in tud' na potu
 Je angel varh s teboj;

Za mizo kakor v kotu
 Te vidi angel tvoj.
 Oh, ne razžali angela,
 Ki te priserěno rad ima!

76.

Sveti Alojzi.

V neki mali vasi so hodili gospod fajmošter pogosto v šolo gledat, kako se učenci učé in obnašajo. Radi so bili pri ljubih in pridnih šolarjih. Da bi bili vsi otroci dobri in pobožni, in da bi posebno posnemali čednosti božjih svetnikov, so dobri gospod vse stene šolske izbe olepšali s svetimi podobami. Razlagali so jim vsako podobo posebej, zato da so otroci svetnika, katerega je podoba kazala, dobro spoznovali, in se ga učili ljubiti in posnemati.

Bilo pa je tudi v šoli vse tako pobožno in praznično kakor v kaki cerkvi.

Posebno so šolarji radi imeli podobo svetega Alojzija, katerega praznik so vselej prav slovesno praznovali. Ta dan so podobo tega svetnika z naj lepšimi cvetičnimi venci olepšali, in so se zelo veselili, ko so jim gospod fajmošter iz svetega življenja tega angelskega mladenča kaj pripovedovali.

Sveti Alojzi je bil rojen leta 1568 v Kostiljonu na Laškem. Bil je naj starji sin kneza Ferdinanda Goncaga. Njegova mati, Marta, je bila prav pobožna gospa, in si je vse prizadevala, ga v božjem strahu obraniti in izrediti. Mali Alojzik je bil zelo umen, in je prav željno sprejemal lepe nauke pobožne matere. Večkrat so ga dobili v kakem koticu skritega, ki je klečal in pobožno molil. Njegov oče je želel, da bi bil Alojzi serčan in imeniten vojak. Velikrat ga tedaj vzame sabo med vojake. Tukaj se je kmali nekterih nespodobnih besed navadil, in jih je doma izrekoval, dasi ravno jih ni razumel. Učenik to slišaje, mu reče, da so te besede nespodobne; in Alojzi se je ročno poboljšal.

Odsehal se je skerbno ogiboval vseh ljudi, kateri niso spodobno govorili in se lepo obnašali. Njegova pridnost v učenji in njegova serčna pobožnost je spodbujala mlade in stare. Kolikor je bil starji, toliko tudi modreji in ljubeznjivši pri Bogu in pri ljudeh, prav po izgledu Jezusovem. Alojzi je bil tako čist in nedolžen kakor angelček božji. Že takrat so ga imenovali malega svetnika. Zraven pa je bil vedno ponižen, in je sebe mislil kakor naj slabšega človeka in naj večjega grešnika.

Pri prvi spovedi se je imel za toliko nevrednega, da je omedlel, ko je hotel spoznati svoje pregreške. Ko je bil 12 let star, je prejel iz rok svetega Karola Boromeja pervikrat sveto obhajilo. Od svetega veselja se je svetil njegov obraz, ko je

pervikrat pristopil k mizi gospodovi. Od tistega časa je hodil vsaki praznik in vsako nedeljo k svetemu obhajilu. Perve tri dni v tednu je obračal v zahvalo za milost te presvete jedi, in druge tri dni se je pripravljajal za prihodno sveto obhajilo.

Sveti Alojzi pa se je tudi prav dobro in pridno učil, in je natanko opravljal vse svoje dolžnosti. Odpovedal se je vsi posvetni časti in bogatiji, da bi toliko laže mogel Bogu služiti. Svojo pravico na kostiljonsko grofijo je odstopil mlajšemu bratu, Rudolfu, in je sklenil stopiti v jezvitarški red. Njegova bogaboječa mati je bila tega zeló vesela; oče pa mu brani, kolikor more. Poslal ga je na daljno pot okol vseh kraljev in vojvodov na Laškem, da bi ga odvernili od njegovega sklepa. Alojzi je očeta ubogal; pa ravno na tem popotvanji je še bolj spoznal nečimernost posvetnih reči. Še bolj vterjen v svojem sklepu je prišel domu.

Čez dve leti mu dovoli oče, da je šel v samostan. Bil je takrat ravno osemnajst let star. Njegova gorečnost, ponižnost in pobožnost so mu pridobile v samostanu ljubezen vseh njegovih tovaršev in sobratov. Častili so ga kot izgled keršanske popolnomasti.

V letu 1591 se je v Rimu vnela huda, kužna bolezen. Tudi jezvitarji so mogli oskerbovati neko bolnišnico. Tukaj je skazoval ta svetnik pred vsemi drugimi svojo gorečo ljubezen do bližnjega. Tolažil je bolnike, in opominjeval jih k keršanski poterpežljivosti. Umival jim je noge,

jim postelje postiljal, in za vse skerbel, kar so potrebovali. V tem svetem opravilu pa je tudi on zbolel, in ni več ozdravel. Pred svojo smertjo je okolistoječim rekel: „Pojte zahvalno pesem Bogu, kateri me k sebi kliče!“ Previden s svetimi zakramenti, ves vdan v voljo božjo, z očmi v podobo križanega Jezusa vpertimi, je vesel umerl 21. dan rožnika, leta 1591, tri in dvajset let star.

Po pravici stavi sveta cerkev svetega Alojzija mladosti v izgled in posnemo, zato da bi ga posebno v njegovi angelski čistoti nasledovali. Njegova podoba se vsaki keršanski šoli prav lepo podá, in kaže, kako naj bi se učenci vsaki dan njega spominjali in posnemali njegove prelepe čednosti.

77.

Moli, delaj in bodi varčen!

Nek ubog oče je o dragini zeló skerbel in premišljeval, kako bi svojo družino preživil. Enkrat vidi v spanji tri angele. Pervi je klečal in molil: „Svoje oči vzdigujem k gospodu; moja pomoč pride od njega, kateri je naredil nebo in zemljo!“ — Drugi je izkopával korenine iz zemlje, rekoč: „V potu svojega obraza moraš svoj kruh jesti!“ — Tretji je nabiral izkopane

koreninice, in je rekel: „Poberite kosce, da konca ne vzamejo.“

Iz teh sanj je revež spoznal, da mora z živo vero moliti, pridno delati, in kar ima, prav obračati; potem bo Bog ohranil njega in njegovo družino.

78.

Perva spoved.

Jožek gre iz cerkve domu. Dasi ravno ni nedelja, je vendar praznično opravljjen. Notranja zadovoljnost in serčno veselje se mu lahko bere na obrazu. Kogar sreča, prijazno pozdravi: „Hvaljen bodi Jezus Kristus!“ Večkrat je že hodil po ti poti, bodi si iz šole, ali ob nedeljah od svete maše, pa še nobenkrat se ni tako pametno in spodobno obnašal, kakor danes; nekako ves drugi je, kakor sicer. Od kdaj se je tako spametval? in kje je neki bil?

Ravnokar je opravil sveto spoved, ter prejel zakrament sv. pokore pervikrat v svojem življenji. Ves srečen je, ker si je svest, da je spoved dobro opravil, in zadobil odpušenje vseh grehov, in da je zdaj čist pred Bogam.

„Zdaj čutim nad seboj,“ je rekel sam pri sebi, „kar so nam duhovni učenik pravili, da je človeku po spovedi, kakor da bi se mu bil velik kamen odvalil od serca; res, mir vesti nam dodeli zakrament svete pokore.“

Pot ga je peljala memo verta, kjer je bila polna gredica lepih, belih lilij; svetle kapljice jutranje rose so se prav lepo lesketale na njih. Ondi nekoliko postoji, in misli si, da je tudi njegova duša lepo čista kakor bele lilije, in da se leskeče na nji posvečujoča gnada božja kakor te rosne kapljice na lilijah.

Ko dalje gre, sreča Franceta, nerodnega dečka iz bližnje vasi. Ta mu že od daleč nagaja, in ko do njega pride, ga draži in še sune, da se mu vidi, da bi se rad tepel. Jožek ni bil sicer pohleven in poterpežljiv; tudi on je včasih rad komu nagajal, in že večkrat je bil v kakem boji z otroci, da so ga starši nekterikrat mogli svari. Danes pa je ves drugačen. Tiho naprej gre svojo pot, in še ne posluša, ko France za njim vpije, in pa z gerdimi besedami zmírja.

Doma je bil pokoren svojim ljubim staršem; kar so mu ukazali, je z veseljem storil, in ko je eno delo opravil, jih je šel vprašat, kaj naj bi še delal. Do bratov in sester je bil ves prijazen; nobene žal besede jim ni rekel; pa tudi poslam

in vsem v hiši je bil dober. Govoril je manj ko drugikrat, in nič tacega, kar bi ne bil pred dobro premislil, ali kar bi ne bilo prav pred Bogam. Vidilo se mu je, da se je nekako ves spreobernal, in zdelo se je, kakor da bi bil od danes zjutraj postal za eno leto stareji in umniši. Pred večerjo in po večerji je tako pobožno molil, kakor še nikdar; in preden je šel spat, je vzel molitevne bukvice v roke, je pokleknil in molil iz njih večerno molitev. Viditi ga, so se materi solze utrinjale v očeh. „Kakoršen si bil danes“ — pravijo potlej mati „tako priden, ubogljiv in pobožen bodi tudi za naprej vsaki dan; Bog bo imel veselje nad teboj, jez in oče te bova ljubila, in vse te bo rado imelo!“

Jožek obljudi, da bo, in še pravi: „Tako vesel nisem šel še nobenkrat spat, kakor nocoj; današnji dan je bil za me kaj srečen in vesel!“ In oče pristajivo: „Tako srečni in veseli bodo vsi tvoji prihodnji dnevi, če boš vsaki dan tako živel, kakor da bi bil vsaki tvoj spovedni dan!“

79.

Bodi usmiljen!

Lukey in Primož gresta neko jutro skupaj v šolo. Vsaki ima en kos kruha za kosilce v roki.

Sreča ju revna žena z majhinim otrokam v naročji. „Oj, ljubi deček,“ pravi žena Primožu, „daj vendar mojemu lačnemu otroku malo kruha; danes ni še nič jedel.“

„Sem sam lačen,“ pravi Primož, in otepa in jé svoj kos kruha naprej.

Lukec pa ni tako storil, Tudi on bi bil lahko pojedel svoj kos; pa ker ubogi otrok le tako milo joka, mu da precej ves svoj kruh, in se veseli, ko vidi, kako otrok kosček kruha veselo vzame in zavživa.

„Bog ti plačaj! ljubi drobi otrok!“ pravi Lukcu mati ubogega otroka. Lukec pa gre veselo svojo pot naprej.

Kar smo revežu dobrega storili,
To v nebesa Bogu smo podelili.

80.

Sveta Elizabeta.

Sveta Elizabeta je bila hči ogerskega kralja Andreja in Jere meranske iz Tirolskega. Nje mož je bil Ludvik tirinski. Bila je dobrotnica revežev in bolnikov.

Enkrat se je kruh, meso in drugi živež zelo podražil. V tej dragini je veliko ljudi terpelo

pomanjkanje, in nekteri so lakote merli. Elizabeta pa je dala mleti, peči, in je sama delila kruh in moko med reveže. Mnogim je dajala tudi dnarje, tako, da so nekteri mislili, da bi utegnila sčasama Elizabeta še sama obožati. Nje mož, deželni grof, jo je zavoľjo te prevelike radodarnosti zeló grajal. Nekega dne je bil grof v mestu, in pobožno gospa gre med tem iz svojega poslopja k revežem. Pod plajšem nese poln jerbasček kruha, mesa in jajc. Naenkrat jo sreča nje mož, ki gre iz mesta, in jo oostro praša: „Kaj neseš tukaj? kaži!“ — Elizabeta se prestraši, in molči. Grof ji odkrije plajš, in zagleda poln jerbasček — naj lepših rož. To čudo jo je poterdilo v veri, da je Bogu njeno djanje prijetno in dopadljivo.

81.

Sveti Rok.

Sveti Rok je bil sin bogatih staršev. Lahko bi bil živel v časti in veselji; pa bolje se mu je zdelo, da je svoje premoženje razdelil med uboge, in je potem romal v sveto deželo. Na poti pride v kraj, kjer je huda bolezen, kuga, razsajala. Skoraj v vsaki hiši so ležali bolniki, in bilo ni

nobenega, kateri bi bil stregel bolnikom in pokopaval merliče. Rok se tedaj pripravi, streže bolnikom, jim daje jesti in piti, napravlja zdravila, in pokopuje merliče. Pa tudi njega, se bolezni prime, zboli, in leži v veliki nadlogi in potrebi. V revni gojzdni koči, v kateri je stanoval, nima nobenega človeka, da bi mu kaj postregel in pomagal.

Ves zapuščen v veliki potrebi bi bil moral umreti, ko bi ne bil imel nekega zvestega psa s sabo. Ta ljuba žival je skerbela za bolnega gospodarja tako lepo, da komaj človek tako. Liže mu pekoče roke, se na njega vlega, da bi ga ogreval, in mu nosi mnogoteri živež skupaj. Ko je Rok vedno bolj bolehal, je ta psiček k njemu privabil še ljudi, kateri so mu stregli in zanj skrbeli. Rok je zopet ozdravel, in je prav sveto živel do smerti. Večkrat vidimo podobo svetega Roka, ki ima pri sebi zvestega psička s kruham v gobčiku.

82.

Terdoserénost.

V času dragine je prišel Pavel, ubog deček, od gore doli v bližnjo vas, in je prosil kruha po

hišah premožnih ljudi. Peter, sin premožnih staršev, sedi ravno pred hišo z velikim kosam kruha v roki. „Daj meni enmalo!“ prosi Pavel, „zelo sem lačen!“ Pa Peter mu merzlo odgovori: „Pojdi naprej! za te nimam kruha.“ Čez leto potem pride Peter na goro iskat neke zgubljene koze. Dolgo je begal okoli po sterminah in pečinah. Solnce je prav vroče pripekalo, in kmali bi bil že od žeje obnemagal; pa nikjer ni mogel dobiti nobenega studenca. Zdaj zagleda v senci pod nekim drevesam sedeti dečka Pavla, kateri je ovce pasel in imel verč vode zraven sebe. „Daj mi malo piti!“ prosi Peter, neizrečeno sem žejin. „Al Pavel mu resnobno odgovori: „Pojdi naprej! za te nimam vode!“ — Peter se začne solziti, spozna svoj pregrešek, in prosi Pavla, da bi mu odpustil. Pavel mu podú verč z vodo, in pravi: „Nisem tako terdoserčen, da bi ti ne privošil požerka hladne vode; napeljati sem te le hotel, da bi spoznal svoj greškeš, in da bi skusil, kako hudo je, ako človeku kaj manjka. Le pij, in zapomni si pregovor, ki pravi:

Ako lačnemu ne pomagáš,
Glej, da v žeji ne omagáš.“

83.

Lakomen pes.

Pes dobil je kos mesá, ž njim čez vodo se podá; v čisti vodi sebe vidi, in pri sebi tako misli: To je kužek, bratec moj, nese tudi kosček svoj; tudi tega čem imeti! — in že hlastne ga mu vzeti, pa odpade mu mesó, uno tud je zginió!

Tud' ljudje se tak golj'fajo, če želé še, ko imajo!

84.

Zadovoljnost.

V neki hudi letini in dragini je ukazal župan, bogat mož, vsem ubožnim otrokam, da naj pridejo v njegovo hišo. Postavil jim je poln jerbaskrek kruha in rekel: „Glejte otroci! tukaj vam dam enmalo kruha. Vsaki, kar vas je, naj vzame en hlebček, in tako smete vsaki dan priti, dokler nam ljubi Bog ne da zopet boljših časov.“ — Otroci se zaženejo na jervas, in se tergajo za kruh, ker vsaki hoče imeti naj lepši in boljši hlebček. Potem leté domú, in se nič ne zahvaljujejo. Samo Francika, revna pa čedno oblečena deklica, je še stala od daleč. Gre počasi bliže, vzame naj manjši hlebček, ki je še ostal v jervasu,

poljubi hvaležno dobrotniku roko, in gre sama tiho in spodobno proti domu. — Drugi dan so bili otroci ravno tako robasti in sirovi. Uboga Francika je dobila ta pot kruhek, ki je bil komaj polovico tako velik, kot drugi kruhi. Domá ga da bolni materi, da si ga odrežejo.

Pa glej! veliko novih, srebernih denarjev se izsuje iz hlebčika.

Mati se prestrašijo, in rečejo Franciki: „Poberi hitro denar, in teci k županovim nazaj; gotovo so se zmotili in ga v kruh zamesili.“ Francika vzame denar, in ga nese nazaj. Toda dobrotljiv mož ji pravi: „Ně, ljubi otrok, nismo se zmotili ne; nalaš sem dal zapeči denar v naj manjši hlebček, da bi tebe, ljuba deklica, malo poplačal, ker si izmed vseh drugih tako lepo tiha, krotka in hvaležna. Ostani le vedno tako dobra in pridna, tudi Bog te bode blagoslovil.“

85.

David in Jonatan.

David, Izajev sin, je bil pohleven pastirček. Ovce svojega očeta je pasel. Vsi ljudje so ga radi imeli, ker je bil tako umen in bogaboječ, in z vsemi tako dober. Jonatan, sin kralja Savela, je bil Davidu posebno dober; ta pa njemu.

Oba sta se ljubila, kakor brata; enega serca in enih misel sta bila; eden družega sta varovala nevarnosti in opominjala k dobremu. Nobenega prepira ni bilo med njima; eden za družega bi bil dal življenje. Tako mirni in ljubezni polni naj bi bili bratje in sestre med seboj.

Otroci in odrašeni ljudje

Naj zmiraj mirno med sabo živé!

86.

Stara verv.

Dva dečka, Tone in France, najmeta staro verv na véliki cesti. Oba bi jo rada imela; zato se začneta prepirati za njo, da se razlega po bregu in dolini. Tone je držal za eden konec, France vleče za družega. Precej časa se pulita za njo, in eden družega vlačita, po cesti. Naenkrat se verv preterga, in obadva lopita v lužo.

Tako se godi vsem svojeglavnim prepiravcam. Bolja je kratka sprava, kakor dolga pravda.

Prijazen in postrežljiv pastirček.

V neki vasi na Laskim sta bila oče in mati, hi sta imela sina z imenom Feliks. Bil je razumen deček, pa ker je bil zelo reven, je moral svinje pasti. Starji so ga lepo učili, haho da naj bo do vseh ljudi lepo prijazen, in da naj rad postreže in pomaga, komur more. Drugi otroci v vasi pa so ga zaničevali, dražili, in se nespodobno vedli.

Ko neki dan Feliks pase svojo čedo, pridejo memo častiljiv menih, in pastirje nagovore, da bi jim kteri pokazal pot shori dobravo. Toda ker je bilo gerdo vreme, pravijo surovi otroci eden za drugim: „Iz ne grem!“ Fe-

liks pa prijazno pristopi, lepo pozdravi častiljivega meniha, in se jim ponudi pot hazat.

Gredé menih s Feliksam mnogo govore, in vidijo, da je prav dober in razumen deček. Pesejo ga sabo v samostan in ga po dovoljenji njegovih staršev vramejo v svoj red.

Feliks se je dobro učil in je kmali prehosil vse svoje sobrate in tovariče. Za tega voljo pa ni bil ošaben, ampak je ostal vedno ponizen, prišjuden in postrejšljiv. Vsi so ga spoštovali in radi imeli. Bil je povzdigovan od ene časti do druge, dokler ni postal celo škof, in potem kardinal.

Ko so tadani papež umerli, je

*bil Feliks enoglasno za papeža izvoljen
24. aprila 1585. Vladal je pod ime-
nom Sikst V. z veliko modrostjo
in slavo.*

88.

Spodobno se obnašaj!

*Dober otrok se mora vselej in povsod spodobno
in priljudno obnašati.*

*Gledati mora, da drugim dela veselje. Kdor s
svojo obnašo kaže, da druge ljudi ljubi in spoštuje,
ta se spodobno in priljudno obnaša. Ako se pa hočeš
spodobno in priljudno obnašati, si moraš to le dobro
zapomniti:*

*1. Vsako jutro si umij usta, obraz in roke s
hladno vodo. Poravnaj si lasé, očedi čevlje, in osnazi
svojo obleko. Umazan in raztergan ne hodi med ljudi.*

*2. Pri jedi ne govori veliko, in ne rabi roke,
kjer si z žlico, vilicami ali z nožem moreš pomagati.
Ne naslanjaj se na mizo, in se ne oziraj, kadar ješ
in piješ, in nikar ne cmakaj. Ne jej požrešno, in ne
zbiraj si naj boljših reči. Pusti drugim popred jedi
jemati.*

*3. Govori počasi in razumno, da te vsak lahko
ume. Ne imej roke, kape ali kaj drugzega pred ustmi,*

kadar govoriš; in v obraz glej ljudi, s kterimi govoriš. Govori pa z ustmi, ne z rokami.

Kadar je potreba, rad govori, pa ne segaj drugim v besedo, in vselej popred pomisli, kaj boš rekel. Kadar ne veš kaj dobrega in lepega govoriti, pa molči.

4. Hodi, stoj in sedi ravno. Kadar hodiš, ne mahaj preveč z rokami, in kadar stojiš ali sediš, ne skrivaj rok v obleko. Kadar ktereга srečaš, ga prijazno pozdravi, in reci: Hvaljen bodi Jezus Kristus! dobro jutro! dober dan! dober večer! lahko noč! Bog daj srečo! i. t. d. Tistim pa, ktere hočeš še posebno spoštovati, se moraš spodobno odkriti in prikloniti, duhovnim gospodam pa zraven tega še roko kušniti ali poljubiti.

Nikoli se ne skrivaj! Človek se že na poti spozna, koliko velja.

5. Nikar se pri ljudeh ne praskaj po glavi ali životu; ne grizi si nohtov in si ne trebi ust in nosa. To se drugim studi.

6. Ne posmehuj in ne smejay se drugim, tudi ne nagajaj nobenemu, in ne draži nobenega. Varuj se razpertije in besedovanja. Bodi miroljuben in postrežljiv. Če greš s kakim imenitnejim, daj mu hoditi na desni strani; sam pa ostani na levi, in ne stopaj naprej.

7. Ogiblji se vseh prepirljivih, nevednih in nespodobnih ljudi.

8. Ako te kdo kaj popraša, povej prijazno, če veš in če smeš; ako ne veš, ali ne smeš, se spodobno izgovori, ali pa molči. Lagati ne smeš nikoli! Tudi

glasno ne vpij in ne razgrajaj po poti. Tako delajo divjaki.

9. Kadar prideš v ptujo hišo, se odkrij, pozdravi domače, kakor se spodobi, in razumno povej, kaj bi rad.

Ako pa greš v kako bolj imenitno hišo, si osnaži obučalo, se odkrij, poterčaj rahlo na vrata, in če se ti oglase, stopi spodobno in počasi v izbo, prijazno se prikloni, in razložno povej, kaj da hočeš. Klobuk, plajš in druge take reči ne odloži, in tudi usesti se ne smeš, dokler ti ne rečejo.

10. Kadar kdo imeniten pride k tebi v hišo; vstani, in ga pozdravi. Ponudi mu sedež; sam pa stoj, dokler ti ne reče, da sedi. Kadar odhaja, ga spremi, in če je zvečer, mu tudi posveti.

11. Če hoče kdo kaj od tebe imeti, mu prijazno, postrezi, ako mu moreš; ako pa ne moreš, se pravično izgovori. Ne jezi in ne žali pa nikoli nobenega.

12. Kadar bi rad od drugih kaj imel, moraš lepo in spodobno prositi, in se tudi zahvaliti, kadar si dobil.

13. Ravnaj se vselej po pametnih in omikanih ljudeh; robustih in surovih nikar ne posnemaj. Kar prvič prav ne storiš, pa drugikrat popravi, in se vadi poštene šege.

89.

Hromec in slepec.

Ob potu hromec tam sedi, in slepec zraven mu stoji. Preklada svoje vsak težave. „Ne vidim,“ pravi slepec, „kam;“ „Jez vidim,“ pravi hromec, „kam; ne morem iti pa v daljave. Pomaga temu se lahkó: ti nesi štupo me ramó, in jez te kermil bom na poti.“ — Naj večji križ se polahčá če ubožček ubožčeku rako dá, — podpérata če se v dobroti.

90.

Bratovska ljubezen.

Nežica je po južini kupice pomivala; njen brat Lukec pa je pisal šolsko nalogo. Po nesreči pade Nežici očetov kozarec na tla, in se razbije. Nežica zajoka od straha, in pravi: „Oh, kaj bodo oče rekli! Da bi imela toliko dnarjev, rada bi očetu kupila novo kupico.“ Lukec reče Nežici: „Ljuba sestra, jez ti dam rad svoje tri desetice; več pa nimam.“ Oba preštejeta svoje denarje, pa nimata zadosti, in skleneta tedaj očeta prositi za odpušenje.

Zvečer prideta oče in mati domu. Lukec teče očetu naproti, rekoč: „Preljubi moj oče!

ne bodite hudi na Nežico; kupico vam je sterla. Vidil sem, da je ni nalaš ubila; le pripetilo se ji je. Hotla sva kupiti novo kupico, pa nimava zadosti dnarja.“ Oče pravijo: „Ali si tudi ti hotel Nežici pripomoči? — Tedaj odpustim, ker se imata toliko rada.“ Nežica jokaje pride. Oče ji rekó: „V prihodnje bolj pazi, da kaj ne potreš: zdaj ti odpustim storjeno škodo, ker sta si z Lukcam toliko dobra.“

91.

Ubogaj svoje starše!

„Ostani doma, da nazaj pridem,“ so rekli oče od doma gredoč sinu Tomažu. Tomaž obljubi, kakor so mu rekli. Komaj pa so bili oče od doma, že pride sosedov sin, Boštjan, in hoče pridnega Tomaža sabo na polje imeti. Tomaž si precej ne upa iti, zato ker so mu oče prepovedali. „Kaj misliš,“ pravi poredni tovarš, „da bodo oče kaj vedili od tega! Kdo vé, kje so zdaj oče, in pa kdaj da pridejo zopet domu! Ali boš vedno doma čepel?“ — Tomaž se da pregovoriti, in gre ž njim. Prišla sta memo nekega sadnega verta, v katerem je bilo polno lepega sadja. Poredni tovarš

žučne hitro klatiti po drevji. Naenkrat pa se prikaže posestnik, ki je bil vert njegov in sadje. Oba stečeta. Toda Tomaž, ker je bil mlajši, ni mogel tako teči kakor Boštjan. Posestnik ga vjame, ter ga dobro zuhá in pretepe. Nič ni pomagalo, če je pravil, da je nedolžen, da ni on nič hudega mislil in da je le njegov tovarš sadje klatil. Moral je tedaj namesto Boštjana prestati sramoto in kazen. — Ves objokan in razmeršen pride Tomaž domú, in kmali za njim pridejo tudi oče. „Kaj ti je?“ ga vprašajo oče; „zakaj si jokal?“ Tomaž vse odkritoserčno pové, in toži, da se mu je krivica zgodila, da je nedolžen, in da ni zaslužil, da bi bil tepen. „Prav ti je,“ pravijo oče, „zakaj me nisi ubogal?“

92.

Nepokoršina napravi nesrečo.

Lizika se je igrala s škarjami. Mati to vidijo in pravijo: „Že zopet se igraš s škarjami! Kolikrat ti bom še morala braniti? Varuj, varuj, da se ti ne zgodi kakor nesrečni Tončki!“

Lizika. Kako pa se je zgodilo nesrečni Tončki?

Mati. Poslušaj, ti bom povedala. Tončka, deklica pri šestih letih, se je rada igrala z noži, vilicami in s škarjami. Mati so jo večkrat opominjali: „Otrok, pusti te reči! to zbode! Gotovo si boš še kaj naredila!“ Toda nič ni pomagalo. Enkrat leze z nožem v roki na stol. Stol se zverne, ona pade doli, in se zbode z nožem v levo oko. „O joj! o joj!“ vpije Tončka, in nje starši in drugi od straha ne vejo, kaj bi storili. Vendar pošljejo nemudoma po zdravnika. Zdravnik precej pride, in ji obeže oko. Tončka je morala terpeti velike bolečine, in je bila potem na eno oko slepa.

Lizika. Ljubā mati! tukaj nate škarje. Nikoli več se ne bom igrala ž njimi!

Mati. Tako je prav, ljuba moja, le nikoli ne imej v rokah ojstrih reči, kadar kam lezeš, ali če skakaš.

Kdor noče urno ubogati,
V nesrečo kmal' se zaleti.

93.

Dobra hčerka.

Ančkina mati so bili bolni. Kmali pa jim je bilo boljše; le slabotni so bili še. Zdrav-

nik je vpričo Ančke rekel: „Če bi bolnica le vsaki dan imela enmalo vina, bi se kmali pokrepčala in zopet opomogla.“ Pa kje bi dobila uboga žena denar za vino? Saj si še naj potrebnših reči preskerbeti ne more! Ančka zvé, da v hiši, kjer z materjo stanujete, išejo delavca, da bi nasekane derva znosil in poravnal v dervarnico. Ponujat se gre, in prosi, da bi nji izročili to delo; obljubi, da bo vse prav dobro naredila. In rés, v štirih vročih urah zasluži pridna Ančka toliko, da more svoji bolni materi kupiti malo vina. Akoravno je bila od dela vsa trudna, vendar tako urno teče domú, kakor bi ne bila še nič delala. Neizrečeno jo je veselilo, da je mogla svoji ljubi materi kaj k zdravji pripomoči. Mati so bili tako ganjeni, da so se od veselja solzili. — Da bi bili pač vsi otroci tako ljubezni polni, kakor dobra hči Ančka!

94.

Egiptovski Jožef.

Kdor se Boga boji, tudi spoštuje svoje starše, in se varuje vsacega greha. To resnico nas uči sveti Duh, in nam jo egiptovski Jožef prav lepo priča.

Jožef je imel dobrega očeta Jakoba, pa zeló hudobne brate. Očeta je vselej rad ubogal, karkoli so mu ukazali; nikdar pa se ni dal zapeljati spridenim bratom, da bi jih bil posnemal. Zato so ga pa tudi oče naj rajše imeli iz med vsih sinov; toliko bolj pa so ga čertili malopridni bratje. Enkrat so ga oče poslali za brati gledat, kje da pasejo, in kako da se jim godi. Ko Jožef do bratov pride, so ga hudobneži iz gole nevošljivosti že mislili umoriti. K sreči ravno takrat neki kupci memo pridejo, ki so šli z blagam v Egipt. Bratje se med seboj pogovoré, in ga prodajo tem kupcam, kateri so ga potlej na Egip-tovskem prodali v sužnost.

Jožef je Bogu zvest ostal tudi v ptujem kraji, in je pošteno služil svojega gospodarja. Gospodar ga je prav rad imel, in mu je vse zaupal. Njegova žena pa je bila vsa hudobna, in je hotla nedolžnega Jožefa v greh zapeljati. Jožef se je Boga bal, in je bežal, rekoč: „Kako bi storil toliko hudobijo, in grešil soper svojega Boga!“

Po hudobni ženi krivo zatožen, je bil nedolžni Jožef zapert v ječo. Huda se mu je godila; pa rajše je vse preterpel, kakor bi se bil Bogu zameril. Bolj se je bal Boga, kakor ljudi. Bog pa tudi ni zapustil Jožefa. Dal mu je toliko

modrost, da je v ječi dvema jetnikama in potlej celó kralju čudne sanje prav razložil. Kralj ga spusti iz ječe, in mu iz hvaležnosti skaže toliko čast, da ga postavi za svojega namestnika. — Poglejte, tako skerbi Bog za svoje!

Srečni Jožef ni pozabil svojega priletnega očeta. K sebi jih je povabil, da bi se jim dobro godilo njih stare dni. Jožef, ki je bil prvi za kraljem, se ni sramoval očeta, ki so bili pastir. Na proti jim teče, jih ljubeznjivo kušuje, in se veselja joka. Tudi brate je bil povabil, da naj pridejo z očetam k njemu v Egipt, in jim je iz serca odpustil vse, kar so mu v mladosti hudega storili. Vsem skupaj očetu in bratom, je dal naj boljši kraj na Egiptovskem, in jih je z vsem potrebnim preskerboval. Posebno pa je očeta prav lepo imel do smerti. Na smertni postelji Jožef ni zapustil svojega očeta. Lepo jim je stregel, in ko so umerli, jim hvaležno oči zatisne, in jih pošteno pokoplje, kakor so mu bili naročili.

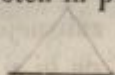
Otroci! tako spoštujte očeta in mater, da bote dolgo živeli, in da se vam bo dobro godilo.

Hvaležni sin.

France je bil v šoli med vsemi učenci naj boljši pisavec. Enkrat pride neki premožen mož v šolo, in prosi učenika, da bi mu kateri učencov nekaj prepisal. Učenik so to delo Francetu izročili.

France je prav čedno izgotovil ta spis, in ga je sam nesel premožnemu možu v hišo. Možu je bilo to lepo in čedno pisanje tako ušeč, da Francetu pol goldinarja zanj podari. Pridnega dečka je to zeló veselilo. Nikoli še ni imel toliko denarja. Pomišlja si domú gredé, kaj bi kaj kupil. Več reči mu hodi na misel, postavimo: sadje, grojzdje, žepni nožiček i t. d. Hitro pa se spomni, in pravi sam pri sebi: „Ali bi bilo pa tudi prav, če bi za take reči denar potratil; moja mati pa toliko za me storé, in me tako ljubeznjivo oskerbljujejo! Naka! nič ne bom kupil; materi bom dal denar, naj si ga obernejo, kakor hočejo.“ Berž teče domú, in vesel reče materi: „Tukaj nate! ljuba mati; prinesel sem vam prvega pol goldinarja, ktereга sem sam zaslužil.“ Mati so hvaležnega serca svojega sina toliko veseli, da od veselja jokajo, in ga priserčno

objemajo. Francetu pa je tudi to materno veselje bolje djalo, kakor naj boljša jed in naj lepša reč, katero bi bil za ta denar mogel dobiti. Prav ljubo in veselo mu je bilo pri sercu, in terdno sklene, da se bo zmeraj tako védel, da ga bodo veseli ljuba mati. Kakor je bil obljubil, tako je spolnoval. Bil je vedno pokoren, varčen in pobožen deček, in pozneje je bil pošten in pravičen mož.

96.

Nehvaležnost.

Neki bogat oče se postarajo, in otrokam zročé vse svoje premoženje. Otroci obljubijo, da jim bodo lepo stregli, in jih z vsem preskerbovali, kar bodo potrebovali. Iz prvega so jih res precej lepó imeli, pa sčasama je bilo čedalje hujše. Še potrebne obleke jim ne pripravijo, in celó žlice jim štéjejo. Ubogi oče pogosto zdihujejo, rekoč: „Ukanil sem se, da sem otrokam dal vse v roke. Boljši bi bilo, naj bi oni mene kakor da moram jez nih prositi.“ Prigodilo pa se je, da je neki star prijatelj očetu neprevidama prinesel in odštél tisoč goldinarjev. Nekdaj so

namreč oče v tovaršii ž njim kupčevali, in ti dnarji so bili pri nekem dolžniku zaostali, da so oče mislili, da bodo zgubljeni. Oče si dajo narediti železno skrinjo, in dnarje dobro zaklenejo vanjo. Zdaj se hinavski otroci zopet prilizujejo očetu, ter jim skerbno strežejo, da bi iz njih izlizali še te dnarje. Oče jim ne dajo ne krajcarja; vendar so se otroci nadjali dedine po njih smerti. Ko oče oči zatisnejo, otroci vsi lakotni planejo nad skrinjo, da bi si razdelili denar med sabo. Pa hudo so se opekli. Oče so bili odločili ves denar za uboge sirote, in so ga na tihama izročili ubožničarjem; skrinjo pa so napolnili s kamenjem. Verh kamenja so napisali:

Kdor starše gerdó imá,
Sam svojo srečo prodá.

97.

Spoštuj starost.

Prerok Elizej je bil star, častitljiv mož. Šel je v malo mesto Betel, ktero je na hribu stalo. Ko je počasi v breg stopal, pridejo hudobni dečki iz mesta, in zaničujejo starčka,

ker je imel malo las na glavi. Vpili so: „Plešec, plešec, pojdi gori!“ Elizej je bil s tem zelo razžaljen, in je vzdignil svoj pogled proti Bogu. In lejte! ko bi trenil, je prišla šiba božja nad hudobne otroke. Dva divja medveda prideta iz hoste, planeta na dečke, in jih razstergata dva in štirideset.

Oj otroci! varujte se starih ali nadložnih ljudi zaničevati, da vas Bog ne udari.

98.

Cesarica Marija Terezija.

Že stara navada je, da naš cesar na véliki čertek dvanajstim starim možem noge umivajo, cesarica pa dvanajstim starim ženam. Kaj da umivanje nog pomeni, nam je naš zveličar sam povedal, ko je pred svojim terplenjem noge umival svojim učencam. Rekel je: „Veste, kaj sem vam storil? Vi me imenujete učenika in gospoda, in prav pravite; sem tudi. Ako sem tedaj jez, gospod in učenik, vam noge umival, morate tudi vi eden drugemu noge umivati. Zgled namreč sem vām dal, da ravno tako, kakor sem jez vam storil, tudi vi storite.“ S tem nas

uči naš zveličar, da moramo eden drugemu ponižno služiti, naj bomo imenitnega ali nizkega stanú.

Tudi blaga cesarica Marija Terezija je imela navado to pobožno delo opravljati pri dvanajstih starih ženah, in tako dajati pravi izgled keršanske ponižnosti in ljubezni.

Enkrat pa neka 108 let stara ženica ni bila prišla k umivanji nog; bila je bolna. Dala pa je cesarici naročiti, zakaj da je ni, in kako težko ji to dé, ne zavoljo darila, ampak zato, ker svoje mile cesarice in gospe viditi ne more. Nekaj dni potem pride Marija Terezija sama v hišo te uboge in bolne ženice, se prijazno pogovarja z njo, in ji da darilo, ktero ji je bilo pri umivanji nog namenjeno. Cesarica tudi vidi revni stan te uboge ženice. Vso izbo ji da prav prijazno popraviti, ji poskerbi za obleko in dobro posteljo, in ji daje zraven tega še vsako četert leta toliko, da ji ni bilo treba terpeti pomanjkanja.

99.

P o d k e v.

Neki oče gredo s svojim sinam Jurčetam čez polje. Med potjo reko oče: „Lej, tukaj leži nekaj podkve na cesti; poberi in spravi!“ „Kaj še,“ pravi Jurče, „to pač ni vredno, da bi se človek pripogoval.“ Oče pa podkev tiho poberejo, in jo vtaknejo v žep. V bližnji vasi pa jo prodajo pri kovaču za dva krajcarja in za nji češnje kupijo. Zopet gresta naprej. Solnce je bilo vroče, in je zelo pripekalo. Široko in daleč tam ni bilo nobene hiše, ne drevesa in nobene vode. Jurče že skoraj od žeje omaguje, in komaj že očeta dohaja. Oče izpusté kakor nevedama eno češnjo na tla. Hitro jo pobere Jurče, in jo pozoblje. — Čez nekoliko časa pusté oče zopet eno češnjo pasti. Jurče se ravno tako naglo pripogne, in jo pobere. Tako dajo oče Jurčetu vse češnje pobrati.

Koj je Jurče zadnjo češnjo pobral in pozobal, se oče nazaj obernejo, in se nasmejajo, rekoč: „Poglej, Jurče, ako bi se bil ti po železo le enkrat pripognil, bi se ti ne bilo treba po češnje stokrat pripogibovati.“

100.

Potrudi se!

Mihova bajta je stala na kraji, kjer je bilo vse s ternjem in z leševjem zarašeno. Nek vroč dan, ravno o žetvi, je ležal Miha v senci pod lesko. Kmet s polnim vozom snopja gre mimo njega. Nevošljivo se ozre Miha na kmetov voz, in mu komaj odgovori na njegovo pozdravljenje. Kmet postane, in pravi Mihi: „Ako bi ti hotel te svoje puste zemlje vsaki dan le toliko obdelati, kolikor jo pokriješ s svojim lenim životom, bi lahko vsako leto toliko žita našel, kolikor ga tukaj vidiš na mojem vozu.“ Mihi je ta svet všeč. Izruje in potrebi korenine in germovje, ter obdeluje pusto zemljo. Naredil in imel je njivo, ki ga ni krajcarja stala, in ga je vendar dobro živila.

Če hočeš hruha dobiti,
Se moraš zanj potruditi.

101.

Lenoba.

Beži, beži, o lenoba! v tovaršijo ti ne grem, ti si mladih let gerdoba, terdno se ti odpovem!

*Mlade, lene potepuhe čaka stergani rokav;
postopače, zaležuhe bode glad po svetu gnal.*

*Dobre glave, pridne róke vsak spoštuje, rad imá;
pridne ljubi Bog otroke, in jim pravo srečo dá.*

*Prava sreča pa lenuha rada hitro zapusti;
priden človek dosti kruha si za starost preskerbi.*

102.

Zlati čas.

*Oj zlati čas!
Minuta, ki minila,
Se ne bo povernila;
Kar časa zamudiš,
Ga vekomaj zgubiš.*

*Oj zlati čas!
Je v mladih letih setev,
Bo v starih dobra žetev;
Če pridni bodemo,
Nam nikdar žal ne bo*

*Oj zlati čas!
V mladosti kdor praznuje,
Na stare dni zdihuje;
Lenuhov brat je glad,
In potepuhov — tat.*

Oj zlati čas!
Le danes si pomagaj,
Na jutri ne odlagaj;
Ne veš, če doživiš;
Kar danes zamudiš.

Oj zlati čas!
Kdor čas svoj prav oberne,
Se s čednostjo ogerne;
Lepota sivih las
Je prav obernjen čas.

Oj zlati čas!
Vse žive dni se trudi,
In časa ne zamudi;
Počivati sladkó
Po tem v nebesih bo.

103.

Pošten beraček.

Nekega imenitnega gospoda v Rimu poprosi ubogi deček milošne. „Nimam drobiža,“ pravi gospod. Deček pa se ponudi, da bi tudi rad šel denar menjat. Gospod se mu posmeja zavoljo te čudne ponudbe, mu dá cekin, gre naprej, in ne misli, da bi kterikrat še vidil tega dečka. Toda čez

nekoliko časa ga doteče deček, in prinese zmenjani denar. Gospod se zelo začudi, in je vesel poštenega dečka; deček pa ne umé, kako bi moglo to kaj čudnega biti. „Saj nisem nič več storil, kakor to, kakor sem obljubil,“ pravi deček; „in tako mora vsak storiti. Še na svoji smertni postelji so mi ranjki, oče rekli: Spolni, kar obljubiš! to je pot k poštenosti; in če boš pošten, se ti ne bo slabo godilo.“ Gospodu je ta deček toliko ušeč, da mu podari ves tisti zmenjani denar, in ko zvé, da je res ubog, i da ima bolno mater, ga da učiti. In tako si je deček kmali svoj kruh služil.

104.

Mejnik.

Verban je stanoval v čedni hiši v sredi med zelenimi verti in lepim rodovitnim drevjem. Sosedov travnik je bil precej zraven. Brezvestni Verban hoče svoj prostor v njegov travnik raztegniti, ter premakne mejnik.

Drugi dan zleze Verban po lestvici na česnjo, da bi si jih natergal. Komaj je bil v verhu,

mu poderčne lestvica, on pade doli ravno na mejni kamen, in si zlomi vrat. Ko bi Verban ne bil premaknil kamna, bi se na sami travi morda ne bil ubil.

Hudobnež s pregreho si zanjko nastavi,
Ki pred al' pozneje ga hudo zadavi.

105.

Pastirja.

Martinek in Blažek sta na polji krave pasla. Martinek pravi Blažku: „Zakuriva in krompir peciva! Jez bom tukaj iz plota izpulil kolec in zakuril; ti pa pojdi na sosedovo njivo, in nahopli krompirja. Djala ga bova peč, in se poltj z njim prav dobra gostila.“

Blažek pa je bil pošten deček, in pravi Martinku: „Ni prav, če

haj vrameva; ljubi Bog naji vidi!
 Naka, tega nocem storiti! Praje
 grem od tebe, in sam pasem svoje
 hrave."

Martinek spozna svoj pregrešek, ga
 obžaluje, in se poboljša. Spomnil se
 je na besede, ki jih je že večkrat slišal
 v šoli:

„Nikoli ne smeš nič hudega storiti,
 Bogu ne moreš nič, prav nič zakriti!“

106.

Presta.

Dehlica blizo sedem let stara, in
 nje še mlajši bratec gresta v šolo, ki
 je bila blizo nju hiše. Pravno je pet
 memo šel s polnim jorbasm prest.

Ko je bil malo pred njima, mu pade ena iz jerbasa, da ni videl in čutil. Deklica jo teče pobrat, in mu jo da nazaj. „Zahvalim, deklica,“ ji reče peti: „to je majhina reč, ti li jo smela sama hraniti.“ — „Op, to ti ne bilo prav!“ mu deklica odgovori. „Ta presta je vaša in mi ne smemo imeti, kar ni naše.“ — „Prav imaš,“ priterdi peti; „ti si storila svojo dolžnost; ti si poštena deklica, in to me zelo veseli! Da se boš na moje besede spomnila, nu! vzemi v dar te dve presti, eno za te, eno pa za bratca!“ Deklica vzame presti, in oba se petu prijazno zahvalita.

Pošteno in blago sercé
 Cenijo povsodi ljudje.

Helijeva sinova.

Heli je imel dva sina, Opna in Pineza. Bila sta prav hudobna in spridena. Ni jima bilo mar ne za Boga, ne za ljudi. Kradla sta v tempeljnu gospodovem. Pa še druge hudobije sta počenjala na skrivnem. Heli, njun oče, ju je sicer svaril zavoljo tega; pa ni jima bilo mar za očetovo svarjenje. Huji strah pa jima dati je bil starček predober in premehek.

Ker se nista poboljšala, je prišla božja kazen. Oba sta bila v vojski ubita. Ko Heli sliši to nesrečo, pade znak s stola, si ulomi tilnik, in umerje. Otroci! glejte, kako zelo kaznuje Bog nepokorne otroke in premeške starše! Bodite pokorni svojim ljubim staršem, učenicam in prednicam, zakaj nepokornost je Bogu ostudna.

Resnica in laž.

Bilo je vroče poletje, in v večih vodnjakih se je bila voda posušila. V neki vasi na gori so bili vsi vodnjaki prazni, in prinašati so morali

vodo iz doline. Tudi dva dečka, Peter in Pavel gresta vsak s svojim verčem v dolino po vode. Ko k vodnjaku prideta, hočeta vsaki svoj verč prvi napolniti, in zavoljo tega se razpjeta. Eden drugega zmerjata, in nazadnje se toliko vjexita, da skočita skupaj, se stepeta, in pri tem ubijeta verča.

Zdaj sta se bala, kaj bo: in ko prideta brez verčev in vode domú, jima še le tesno prihaja pri sercu. Pričakovala sta gotove kazni.

Peter pride prvi domu: „Kje imaš vodo?“ ga prašajo oče. Oče zopet prašajo: „Pa saj nisi verča na tla vergel in ubil?“ Peter pravi: „Oj oče, zeló sem se pregrešil! Ko sem s sosedovim Pavlam prišel k vodnjaku, sva hotla oba perva zajeti; sperla sva se, in verča ubila. Prosim vas, ljubi oče, odpustite mi! nikoli več ne bom tako storil.“ — Oče posvaré Petra, da naj bo zanaprej mirnejši in skerbnejši, in mu odpusté. Petru je odleglo v sercu, in še iskrenejše je ljubil svojega očeta.

Tudi Pavel pride domú. Njegov oče so bili že žejni, in so žo težko čakali vode. Pavel gre k njim, in pravi: „Oče, meni se je nesreča zgodila. Ko sem na poti enmalo počival, in verč zraven sebe na tla postavil, se naenkrat privali s ster-mine — kamen, in mi verč razbije. Kaj morem jez za to! Oče ga jezno pogledajo. Pavel ni ve-

dil, da je neki mož, ki je bil za vodnjakam, in je oba dečka vidil, že vse očetu povedal, kako in kaj se je zgodilo. Oče so bili zeló hudi, in so Pavla ojstro kaznovali.

Če otrok spozna in pové svoj pregrešek, mu radi pregledajo zasluženó kazen; če ga pa taji in laže, hujšo kazen zasluži.

109.

Lažnjivec.

Janezek, gerd lažnjivec, je pod košato goro ovce pasel. Enega dne si zmisli malopridno šalo, in začne na ves glas vpiti: „Volk gre! volk gre!“ Na njegovo vpitje prihitijo ljudje iz vasi s koli, z vilami in sekirami volka ubijat. Ker ne najdejo volka, se domu povernejo; Janezek se jim pa posmehuje. Drugi dan Janezek zopet na vse gerlo kriči: „Volk! volk!“ Pridejo ljudje na volka, pa ne toliko, kolikor poprejšnji dan. Nevoljni gredó domu. Janezek se pa smeje, in se veselja po kolennih tolče. Tretji dan pa volk zares pridere. Janezek vpije: „Joj, pomagajte, volk! volk!“ Pa ni bilo človeka na pomoč. Volk zgrabi lažnjivca in ga razterga.

Taka se poslednjič lažnjivcam godi.

110.

Želod in buča.

Kmetič je ležal pod hrastam in premišljeval búčevino, ki je zraven njega rastla po plotu. Kar začne z glavo odkimovati, rekoč: „To mi vendar ne gre v glavo, da una majhina búčevina tako velik in težek sad rodi, močan in velik hrast pa tako malovreden sadek. Ko bi bil jez svet stvaril, bi bil to gotovo drugače naredil. Hrast bi bil moral roditi velike in po centu težke buče; búčevina pa drobne želodke. To bi bilo veselje viditi!“ —

Komaj to izreče, potegne veter, in odterga želod s hrasta. Pade mu ravno na nos, in ga tako udari, da se mu kri pocedi. „O joj!“ zavpije ves oplaščen, „zdaj sem pa gorko dobil za svojo modrost. Ako bi bila to buča, glavo mi bi bila razbila.“

Kar Bog naredi, vse prav stori.

111.

Drevesa.

Gotovo radi ogledujete drevesa, če so velike in močne, in kadar imajo lepo zeleno perje, cvetje in sadje. Kdor si hoče drevo izrediti,

mora vsaditi peško v zemljo. Ako Bog dá solnce in dež, pride čez nekaj časa majhno drevesce iz zemlje. Prav počasno raste, in dobi sčasama več peresic. Pervo leto je še majhino, komaj eno ped veliko. V drugem in tretjem letu pa je že več čevljev visoko. Tako raste naprej, in zraste veliko in močno drevo. Ima debelo deblo, velike veje in veliko manjših vejic in peres.

Nektere drevesa imajo sadje, ki ga jémo, in se imenujejo sadne drevesa; postavimo: jablana, hruška, češnja, češplja, breskev i t. d.

Ko bi človek sam ne vidil, bi ne verjel, kako čudno se godi s sadjem. Zavite v terdo lubje po deblu in po vejah stojé drevesa na vertu. Jesen jim je pobrala vse pérje in vso lepoto. Vse gole so, in vidi se, kakor da bi bile suhe in mertve. Na vejicah so še majhine očesa, kterim se ne vidi, da bi imele toliko v sebi. Kakor hitro spomladi gorkeje prihaja, se razširijo in spremené v popke. Popki se odprejo, in iz njih se snuje zeleno pérje in pisano cvetje. Marsiktero drevo je podobno velikemu cvetičnemu šopku. Cvetje jim kmalo odpade, in namesto njega se pokažejo lični sadki. V začetku so zeleni in prav majhini, pa vsaki dan prihajajo večji, in spreminjajo večji del tudi svojo barvo. So

rumeni, rudečkasti, černorudeči ali višnjevi. Kako ljubo stojé drevesa s svetlimi češnjami, z zlatorumenimi hruškami, z rudečeličnimi jabelki! Veselje jih je gledati. Na terdih, lesenih deblih raste lepo in sladko sadje. Kako čudno je to!

Kdo je ustvaril drevje? Kdo daje drevesam toliko lepega cvetja in sadja? Zeló prederzno in hudobno serce ima ta, kdor kako drevesce nalaš polomi ali pokvari.

Sadno drevje je na vertu. Tudi v gojzdu so drevesa; postavimo: hrast, bukev, lipa, breza, smreka, jelka i. t. d. Imenujejo se gojz dne drevesa. Nimajo sicer sadja za jed, pa so nam vendar koristne. Rabi se njih les, lubje in listje.

112.

Češnjevo drevo.

Na vejicah češnjevega drevesa se vidijo spomladi majhini popki. Popki se odprejo, in iz nekterih pridejo peresa, in iz drugih belo cvetje. Lepo je cveteče drevo! Cvetje se zgubi, in kmali potem se pokažejo na

vejicah mlade češnje. Kmali pa so večje. V začetku so zelene, potlej rumene, nazadnje rudeče, in nektore celó černe. Kadar češnje že malo rudeče prihajajo, jih hodijo otroci željno pod drevo gledat, in mislijo, da bi jih že smeli tergati. Toda oče jim odrečejo, in pravijo: „Prezgodaj je še.“ — Češnje pa se od dné do dné bolj rudečijo, in so tudi vsaki dan mehkeje in sladkeje. — Zrele so. — Oče vzamejo lestvico in canjico, in gredo na vert. Otroci se zeló veselé, in že naprej tekó pod drevo. Oče pristavijo lestvico na drevó, in zlezejo gori. Canjico obésijo na kako vejo, in oberejo zrele češnje, ter jih devajo v canjico. Sem ter tje tudi kake češnjice doli spustijo, in otroci, se spopadajo za nje, ter jih išejo po travi. Kadar so pa oče že dosti češenj nabrali, gredo doli. Vsakemu otroku dajo svoj del, in tudi za mater jih nekaj prihranijo, ki so doma ostali. Otroci zahvalijo očeta za sladke češnje. To je lepó in dobro!

Pa kdo je, ki pošilja dež in solnce, da češnje morejo rasti in zoreti!

113.

Breskvi.

Matiček se neki dan z očetam po vertu spreha. Na vseh straneh se je vidilo drevje s sadjem obloženo; tù je bila breskev, tam jablana, še naprej češplja, sliva, češnja i. t. d. Breskev se je pod težo debelega, lepo rudečkastega sadja pripogovala, in je prijetno duhtela. Matiček prosi očeta, da bi mu eno breskev odtergali. Oče mu odtergajo dve, in rekó: „Vidiš, tvoj stari oče so bili že zeló stari, ko so to drevo vsadili, in so dobro vedili, da oni ne bodo jedli njegovega sadú; vendar, ker so se spomnili, da terte, kterih grozdje so v mladih letih zobali, niso sami sadili, so tudi oni hotli zapustiti sad svojega truda prihodnim unukam. Kaj boš storil s breskvama, ki sem ti ju dal?“ prašajo oče Matička. „Eno ponesem domú malemu bratcu Janezku,“ pravi Matiček; „drugo pa bom sam pojedel, in košico, ki je na sredi, bom vsadil v zemljo, da bo zrastle drevo, in sad rodilo, kadar ga že ta breskev ne bo več imela.“

114.

Jabelka.

Mali Jernejče vidi neko jutro iz svojega okna v sosedovem vertu veliko naj lepših rudečih jabelk po travi ležati.

Hitro teče vun, zleze skozi majhino luknjo v plotu na vert, in si z jabelki natlači vse žepe. — Naenkrat pa pride sosed s šibo v roki skozi vrata na vert. Jernejče skoči, kar naj hitreje more, k luknji v plotu, in hoče hitro vun riniti, od kodar je prišel. Pa, o joj! zavoljo svojih polnih žepov se zabaše mali hudobnež v plotu, in ne more, ne naprej, ne nazaj. Sosed pride zraven, in bila sta vkup. Vse jabelka mora Jernejče nazaj izložiti in po verhu je bil pa še s šibo prav gorko našverkan. — „Zapomni si,“ mu pravi sosed: „kdor ptujga kaj si vzame, v nastavo sam se vjame.“

115.

Velika lipa.

Pred Seljanovo hišo je stala lepa, široko vejnata lipa. Vsako leto je veličastno cvetela, in ptiči so prebivali in se radovali na njenih vejah. Tudi brezštevilo čebel je šumelo po

cvetji, ki so iz njega sterd nabirale. Seljanov Peter se je večkrat igral in kratkočasil v senci pod lipo. Tudi sosedovi otroci so radi tje zahajali. Neki dan pridejo Seljanov oče pod lipo k Petru in njegovim tovaršem. „Kaj ne,“ pravijo oče, „kako je to dobro in lepo, da nam ljubi Bog daje drevje rasti! Skerbeti moramo pa tudi mi, da kaj novega zasadimo.“

„Kdo je vsadil to lipo?“ praša Peter. Oče: „Ta človek več ne živi; ker ta lipa je gotovo že čez 100 let stara. Vidi se pa še zdaj, da je bil ta človek priden in delaven. On ni vsadil le samo te lipa, ampak tudi skoraj vse sadne drevesa v našem vertu. Tukaj se vidi, da drevje ne dela veselja samo temu, kateri ga vsadi, temuč tudi njegovim naslednikom do poznih časov. Kdor drevo vsadi in izredi, stori veliko dobrega; kdor pa drevo kaj poškoduje ali v rasti zadržuje, se zelo pregreši, in ne bo odšel kazni pred ali pozneje.“ Peter obljubi očetu, rekoč: „Nobena naj manjšega drevesca nočem poškodovati; le sadil jih bom, in lepo oskerboval, da bodo prav lepe in velike drevesa zrastle, in da se bodo v njih senci ljudje in ptiči veselili. Kaj ne, tako hoče ljubi Bog?“

116.

H r a s t.

Hrast je košato, močno drevo s širokimi vejami. Kadar doraste, njegovo deblo po trije, štirje možje komaj obsežejo. Iz hrastovega lesa, ki posebno dolgo terpi, delajo sodarji doge za sode, kadi in druge posode. Lepe, ravne hraste prodajajo za ladje na morje. Iz naših krajev jih ljudje veliko v Terst zvozijo, kjer jim lepe dnarje veržejo. Vejevina zaleže za kurjavo, in da prav čverste derva. Hrast raste prav počasi po 200 do 400 let; pa tudi včaka svojih 1000 let. Kdor ima hrastje, naj ga varuje in pomnožuje. Lepi ravni hrasti pri domačii so veliko vredni. Hrastje ti pa ne daje le druzega lesa, ampak tudi je ž i c e, ki se ravno tako lahko v denar spravijo. Ježice so rogljaste, mastne, da se po njih roke sprijemajo. Skupljujejo jih kožarji, ki jih rabijo pri izdelovanji podplatov. Hrast rodi tudi ž e l o d, ki je dobra piča za svinje; in nekteri ljudje kuhajo kavo iz njega. Na hrastu rastejo tudi š i š k e, ki jih rabijo za črnilo.

Kaj boš vsadil, da ti hrast zraste, ježico, želod ali šiško?

Strupene jagode.

Janezek najde v hosti germič z lepimi črnimi jagodami. To so lepe češnje, si misli. Uterga eno jagodo, in jo pozoblje. Ker se mu je sladka in dobra zdela, jih pozoblje še več. Pa kmali čuti, da mu ni dobro. Začne se mu v glavi verteti, oči se mu nekako temne, da prav ne vidi, in ves je omamljen. — To namreč niso bile češnje, ampak strupene jagode. — Komaj je domú prilezel. Doma odkritoserčno pové, kje je bil, in kaj je storil. Urno mu dajo toliko mlačnega mleka in siratke piti, da je hudo bljuval, in glavo mu zmivajo z merzlo vodo. Komaj je to pot še smerti odšel, in le počasi se je zopet ozdravil.

Ne pokušaj tega, česar ne poznaš,

Da po videzu se hudo ne goljfaš!

Večkrat pod sladkoto smerten strup leži;

Varuj, da te v zanjke svoje ne dobi!

Cvetice.

Naj večí kinč in krasota vertov, travnikov in polja so cvetice. Vsako drevo in vsaki germ, vsaka travica in rastlina cvete o svojem času. Spomladno solnce zbudi cvetje,

ktero se bolj razcveta v gorkem zraku. Češnjevo drevo še komaj ozeleni, se že zopet spremeni v prelepo belo cvetje, da ga je veselo viditi. Najlepše, kar ima sadno drevo na sebi, je cvetje; pa cvetje še ni najkoristnejše, kar dobivamo od njega. Češnja je boljša, kakor češnjevo cvetje in jabelko tudi boljše, kakor jablanovo cvetje.

Zopet pa je veliko rastlin, pri katerih je cvetje več vredno, kakor sadje. Ali ste že tergali cvetice za šopke in vence, in lepšali z njimi svete podobe? ali ste že kterikrat cerkvene bandere ovijali z venci in o svetem telesu trosili cvetice po poti? Poglej kakošne so cvetice v svoji krasoti in miloti! Krasne in različne so njih barve; lepo in poživitno dišé in duhtijo. Jutranja rosa jih budi in oživlja; čebele prišumé na nje, in si nabirajo sladčice iz njih; tudi veseli otroci jih tergajo, in si spletajo vence.

Na vertu cvetice sejemo; na polji pa same rastejo. Komaj spomladi sneg skopni in odleže, se že prikažejo lepi beli zvončki. Kaj nam li hočejo povedati? Kadar se iz cerkvenega turna zvon oglasi, vedó ljudje, da je čas iti v cerkev, ali de je čas moliti. Kadar pa beli zvončki pomolé glavico iz tal, vedó ljudje, da se ž zima poslovljuje, in da se naznanja

vesela pomlad. — Cvetice pa nas tudi spominjajo, da bi se Bogu zahvalili, ker nam je zopet podelil veseli čas. Vsaki novi dan prinaša nove cvetice. Dišeče cvetice so: pisani klinčki, sinje vijolice, rudeče in bele vertnice i t. d. Bele lilije so izgled deviške čistosti; tulipe in georginke krasno cvetó, pa ne dišé. Po ledinah cvetó prijazne ledinčice in marjetice, za potokam pa sinje potočnice; po germovji šmarnice lepo dišé, in vsi travniki so prepreženi z ljubeznjivimi cveticami.

Nektere cvetice nas razveselijo s svojo lepo barvo, druge s svojim prijetnim duham, in zopet druge z obojim skupaj. Vse nam kažejo, kako neskončno moder in dober je ljubi Bog, kateri za vsako naj manjšo stvarico skerbi, in jo tako ljubeznjivo obdaruje.

119.

Tri lepe cvetice.

Prelepo cvetejo cvetice pomlad, in žlahtno dišijo, jih vsak ima rad. Otroci veseli po rož'ce gredó, se ž njimi igrajo, jih v vence pletó.

Vijol'ca ponižna na tihem cvetè, pa vendar duh njeni se daleč razgré. Ponižnost nam kaže, ponižnost uči, da b' čednost to lepo posnemali vsi.

In lilija bela se v cvetji majè, oblečena svetlo,
naúke daje. Unema mladino za čisto sercé, nedolž-
nost poroča za leta mladé.

Zlatica rumena ko čisto zlató se milo ozira
tje v milo nebó. Tam gori, nam pravi, da vsi smo
domá, tam gori je oče, ki rad nas imá.

120.

Kaj cvetice pravijo.

Na trati zeleni cvetice cvetó,
Nas vabijo k sebi, velijo tako:
Smo čverste in mlade in pisane vse;
Al' cvetje te naše v nevarnosti je.

Ko pride prezgodaj vročina al' mraz,
Nam zvéne, upade cveticam obraz,
Nam kmali zaklene pomladni se vert;
Jesen že pripelje nemilo nam smert.

Mladenči, deklice so ravno takó,
In kakor cvetice v nevarnosti z'ló,
Zapelje se kmali mladinsko sercé.
In lica cveteče zbledijo, zvené.

Zatoraj mladina, ti rožnika cvet!
Le čuj, da ne spači hudobni te svet!
Ponižnost in čistost naj v skerbi ti bo,
In cvetje bo tvoje cvetelo v nebó!

121.

Ž i t o.

K žitu se šteje pšenica, reč, ječmen, adja, oves i t. d. Nektere žita sejemo jeseni, in te se imenujejo ozimina, zato ker so po zimi zunaj. Kar pa se spomladi seje, je jaro žito. Spomladi zrastejo bilke, ktere imajo zernje v klasji. Preden pa se zernje pokaže mora klasje cvesti.

Kadar žito zorí, se rumenijo bilke in klasje. Ako je klasje lepo napolnjeno, se pripoguje k tlam. To veseli kmetovaveca.

Pride žetev, žnjice žito s serpam požanjejo, pa včasih tudi s koso pokosijo, v snope s poreslam povežejo, ga postavijo v stavke in kope, in ga zdenejo v kozelce, da se posuši in uterdi. Kadar je suho, pride mlatev, in mlatiči omlatijo klasje s cepmi. Proso pa manci omanejo. Omlačeno zernje zvejajo z vevnico, očedijo z rešetam, in shranijo v žitnico. Pleve in slamo pa pokermijo, in v steljo porabijo, ali pa sožgejo. „Tako,“ pravi Kristus, „bodo tudi angeli žéli pri sodbi, in ločili hudobne od dobrih.“

122.

Prazen klas.

Ko je bilo žeti čas, se je uklanjajal žitni klas; eden pa vzdiguje glavo čez vse druge zló gizdavo, in se je s tem napih'val, da je z glavo ravno stal. „Naj bi glava polna bila, ne bi se tak povzdignila,“ mu tovarš odgovori; „prazna glava to stori.“ — Se čez druge povzdiguješ, prazno glavo oznanuješ. Kdor v resnici kaj veljá, je ponižnega sercá.

123.

Velika pogernjena miza.

Neki učenik so vedili, da se otroci v lepi naravi ravno tako dobro lahko kaj učé, ali še boljše, kakor v šoli. Tedaj pravijo enkrat o žetvi svojim učencam: „Otroci! danes vam bom pokazal veliko pogernjeno mizo, pri kateri ne jé, in se ne nasituje samo kakih stotero ljudi, ampak se nasitujejo cele mesta in veliko veliko kmečkih in drugih ljudi z vso svojo živino skozi celo leto vun in vun.“ Potem gredo učenik z učenci na visok hrib, in jim pokažejo po nezmerni daljavi prelepe žitne pólja, travnike in verte. „Vidite, ljubi otroci,“ pravijo blagi učenik, „to je tista velika pogernjena miza, ktero naš dobri nebeški

oče vsako leto za vse svoje ljube stvari pogrinja in bogato z živežem zaklada. Mi vsi smo njegovi gosti; nas vse in še brez števila žival okoli in okoli vedno prav milo in blagovoljno nasituje. Ljubi otroci! molite hvaležni nevidnega dobrotnika, nebeškega očeta, kolikorkrat bote vidili zanaprej to veliko pogernjeno mizo.

Otroci so šli vsi ganjeni s hriba doli, in nazaj gredé pravi eden izmed otrok: „Zdaj še le prav razúmem besede, ki jih večkrat molimo: „Vse oči čakajo na té, o gospod! in ti jim daješ jesti o svojem času; ti odpreš svojo milo roko, in blagovoljno nasituješ vse, kar živi.“

124.

Slamnat mož.

Neki kmetovavec je imel veliko in lepo njivo pšenice. Pšenica je bila polna, lepo rumena, in je ravno zorela. Prišli pa so na njo tatinski vrabci, in so jo tako pridno obirali, da bi je ne bilo možu veliko ostalo, če bi se bilo še nekaj časa tako godilo. Neko jutro gre kmetovavec zgodaj na polje, in misli postreliti te vrabje škodljivce. Pa zmotil se je. Preden kmetovavec tje pride, so se vrabci že dobro nakósili, ker imajo navado da bolj zgodaj rstajajo, kakor kmetje. Že zopet so mu bili obrati

dober kos pšenice, in so ravno sedeli na bližnjem češnjevem drevesu, ter prešerno vrišali, kakor da bi se hotli s svojo hudobo bahati in kmeta dražiti. Kmet se praska za ušesi, in preudarja kaj bi naredil; lepe pšenice vendar noče pustiti tem snedežem. Kmalu ugane dobro pomoč. Ko pride domú, vzame dolgo palico, kakor je človek velik, in jo debelo povije s slamo. Naredi ji dve roki, jo napravi v svojo staro suknjo, in jo pokrije s klobukam. Ko je bil že tako popolnoma izgofovljen mož, mu da še svoj dolg bič v roko. Kadar so šli vrabci spat, vzame kmet tega slamnatega moža, ga nese in postavi v sredo njive. Zjutraj zgodaj, ko so se vrabci zbudili, so naravnost na njivo leteli, kjer so se zopet mislili dobro gostiti. Pa, lej ga kmeta! kako stoji že v sredi njive v svoji stari suknji, pokrit s klobukam, in jim žuga z bičem. Ker je bil ta mož tako hud viditi, si vrabci ne upajo blizo leteti, temuč od strani pazijo, kdaj se bo ta serditi mož domu spravil. Pa noče se spraviti ž njive, naj čakajo, dokler hočejo. Tako so se kalinski vrabci domu vernili, in niso več prišli na kmetovo pšenico.

125.

Strupene gobe.

Mati so poslali malo Katarinko v gojzd gob brat, ker so jih oče posebno radi jedli.

„Mati!“ kliče deklica, ko nazaj pride, „danes sem pač prav lepih gob nabrala! Le pogledjte, kako so lepo rudeče in belopikaste. Našla sem bila tudi unih gerdih sivih, katerih ste bili vi unkrat prinesli; pa nisem marala za nje, in sem jih pustila.“ „O ti abotno, neumno dete!“ so rekli mati, „to so mušnice. Te gobe so strupene, čeravno tebi tako dopadajo; kdor bi jih jedel, bi umerl. Une sivke pa, ki si jih pustila, so naj boljše, ako ravno se tebi dobre ne zdijo.“

126.

Deček v gojzdu.

Deček hodi po gojzdu, in lej! hrast se oglasi, in mu pravi: „Pojdi sem, in usedi se pod me v senco.“ Deček prijazno odgovori, rekoč: „Lepo zahvalim! Kadar bom nazaj prišel, se bom k tebi usedel, zdaj še nisem truden.“ Potem sreča cve-tečo šmarnico, ktera mu pravi: „Pojdi sem, in duhaj me!“ Deček gre k nji, in ker je tako pri-jetno dišala, ji pravi: „Ljuba šmarnica! vzela bom sabo, in materi pokazal.“ Cvetica je bila za-dovoljna. Dalje zagleda deček tudi rudečo jagodo, ktera ga tudi vabi, rekoč: „Pojdi k meni, in uter-gaj me; zrela sem!“ Deček odgovori: „Tebe bom nesel svoji mali sestrici.“ Rada se mu da utergati. Nazadnje pride deček k volčjim jagodam, ktere ga

tudi kličejo, in mu pravijo: „Pojdi sem, in zoblji nas! ali nismo tako lepe ali še lepše, kakor zrele češnje?“ Deček pa odgovori. „Utergal vas bom, in nesel domú očetu pokazat, zato ker vas bolje poznajo, kakor jez.“

127.

R u d e.

Rude so v hribih, iz katerih se z velikim trudam izkopovajo. Nahajajo jih ali čiste ali z drugimi stvarmi zmešane.

Naj bolj znane rude so: zlató, srebró, kotlovina ali kufer, železo, cin svinec, živo srebro, cink.

Železo je naj koristnejša ruda med vsemi. Brez števila veliko reči iz njega delajo. Malokdaj se najde čisto, navadno v rudi. Prav dobro železo prihaja iz Štajerskega in Koroškega. Tanko tolčenemu železu se pravi pleh. Jeklo je čisto in zelo uterjeno železo.

Kako prečudno je razdeljeno bogastvo nature! V gorah, breznih gorá in skal nam je veliko bogastvo skrito, da ga išemo, ljudem v prid obdelujemo in obračamo. Hvalimo Boga, ki tako dobrotljivo skerbi za nas!

128.

Pregovori.

Mlado drevesce se da zravnati, staro drevo se ulomi.

Kamor se drevo nagne, tje pade.

Zgodaj začne žgati, kar če kopriva ostati,

Jabelko ne pade daleč od debla.

Če dolgo sekaš, moro past' tuđ naj debelši hrast.

Kdor za smolo prime, se osmoli.

Šiba novo mašo póje.

Dobremu vinu ni treba kazala.

Kdor rad p'oterpi, si rože sadi.

Kdor zgodaj seje, zgodaj žanje.

Kakoršna sétev, taka bo žetev.

Visok obraz nosi prazen klas.

Bolja bobova slama, kakor prazne jasli.

Kopriva ne pozebe.

Terda kamna nikdar dobre moke ne zmeljeta.

Kdor ne shranuje krajcarjev, ne šteje zlatov.

Živemu človeku se vse pripeti, mertvemu pa jama.

129.

V o d é.

Kadar pri kakem potoku ali pri kaki reki stojiš, vidiš kako priteka voda, in teče

naprej kako zmeraj nova dohaja, in je ne zmanjka. Od kod pride tedaj voda, in kam gre zopet?

Večkrat vidimo, da gre dež in sneg. Veliko vode, ktera pride od dežja in snega, gre v zemljo. Potem takem pride v nekterih krajih toliko vode skupaj, da si mora odtoka iskati in iz zemlje izvirati. Kjer se to godi, je studenec ali vir. V gorah se zbira veliko vode, in zato je tudi v goratih krajih veliko studencov. Večjidel imajo studenci prav čisto vodo, ktera se lahko pije in za kuho rabi. Ali ste znabiti že kaj slišali od zdravilnih studencov ali toplie? Iz takih virov teče voda, ktera je za nektere bolezni dobro zdravilo. K takemu studencu popotvajo večkrat bolniki iz daljnih krajev, da zdravilno vodo pijejo in se v njej kopljejo.

Potok teče vselej tje, kjer so nižje tla. Ker pa niske tla niso navadno po ravnem potu, se mora potok po večjih krajih sem ter tje zvijati in kriviti. Povsod, kodar teče, si skoplje strugo, ktera ima dva brega, desnega in levega. Med potjo dobiva od dežja, snega in od novih studencov vedno več vode. Ako se še drugi potoki vanj stekajo, se naraste réka ali velika voda. Réka je široka in globoka, in jemlje tudi še več

druzih potokov, in včasih tudi réke v se, dokler se ne izliva v drugo večjo réko ali pa v morje.

130.

Studenček.

1. Iz pod skale,
z póke male
Virček hladni snuje se.
Po dolini
In planini
Se razliva, urno gre.	3. Nezastane,
Hitro plane
Vsaka hitro memo nas;
In hitreje,
Še urneje
Utopuje se v naràs.
2. Potok vije
Se in lije
V svojem teku neugnan;
In vodice
Ko zlatice
Odšumljajo s svojo stran.	4. Valčki virni
Čas nemirni
Mladih let pomenijo.
Ure zlate,
Deček, záte,
Kakor valčki zginjajo.

5. O mladina!

Skerb edina

Naj za úk ti bóde zdaj!

Čas zbežuje,

Ne čakuje,

In ne pride več nazaj!

131.

Rosa in slana.

„Povejte, Mina,“ pravi mali Francek, „od kod pride rosa?“

„Rosa pada iz neba,“ odgovori stara Mina. Francek praša očeta, če je rés tako. Oče se posmejejo, in pravijo: „Ni rés tako, to je zmeta. Rosa ne pada iz neba. Naredi se tako le: Zemlja in rastline se po dnevu od solnea sparijo, ter puhté iz sebe soparje. Po noči, ko je hladneje, kakor po dnevu, se ti soparji v kapljice zberejo in se vsedejo na peresa trave in drugih rastlin, in to je rosa. Da rosa res ne pada iz neba, boš lahko vidil sam s svojimi očmi.“

Oče vzamejo zvečer lonec, in gredo s Francetam na vert. „Vidiš, France,“ pravijo, „ta le trava tukaj je suha; pokril je bom z loncam. Ako bo po noči rosa padla, ne bo mogla iti skozi lonec, in pod njim bo ostalo suho. Ako bova pa tudi pod loncam dobila roso, se bo vidilo in pokazalo, da rosa ne pada iz neba.“

Drugi dan vzdignejo oče lonec, in bila je rosa pod njim.

Jeseni večkrat rosa zmerzne, in to je slana.

132.

D e ž.

Če se puhi in soparji v oblakih v kapljice zberejo in združijo, postajajo težji od zraka, in padajo doli; in takrat gre dež. Dež je mnogo-versten. Je prehodni dež, deževje, peršavica in ploha. Prehodni dež pride iz posameznih, dalej gredočih oblakov. Deževje je, če je vse nebó nad katerim krajem prepreženo z deževnimi oblaki. Peršavica pride v zeló drobnih kapljicah iz nizkih oblakov. Ploha vstane, kadar kaplje padajo iz visokih oblakov, se povekšajo in s silo lijó. Dež je zeló koristen in potreben. Namóči zemljo, in jo stori vlažno in rodovnito. Brez dežja bi se studenci posušili, in ljudje in živina bi onemagovali od žeje. Dež tudi ohladi zrak, in ga čisti škodljivih soparjev in merčesov. Ne moremo zadosti Boga zanj zahvaliti!

133.

Solnce in dež.

„Da bi pač vedno sijalo solnce!“ so rekli otroci materi neki viharen, deževen dan. To

vošilo se jim je kmali začelo spolnovati. Več mescov se ni prikazala nobena meglica na nebu. Dolga in huda suša je naredila veliko škode na polji. Na vertu so zvenele vse cvetice in zeliša, in lan, ktereга so se dekličiči že tolikanj veselile, je bil komaj po perstu velik. „Ali zdaj spoznate,“ pravijo mati svojim otrokam, „da je dež ravno tako potreben, kakor solnce? Učite pa se zraven te modre božje naprave tudi te tolažljive resnice, da bi tudi za nas ljudi ne bilo dobro, ako bi imeli samo jasne in vesele dneve. Tudi oblačni dnevi, nadloge in težave, morajo od časa do časa čez nas priti, da ostanemo dobri in pobožni ljudje.“

Ne solnce milo samo in vihar.

Veselje, žalost tud' je božji dar.

134.

Huda ura.

France, mestnjanov sin, gre po letu iz mesta na bližnji hrib malin brat. Hudo vreme vstane. Debelo začne dež liti, se bliskati in terdo germeti. France zleze v votel dob, ker ni vedil, kako rado v visoke drevesa treska. Zdaj sliši

glas: „France, France! pojdi, pojdi sem!“ France prileze iz votlega drevesa gledat, kdo ga kliče, in pri tej priči udari strela v ravno tisto drevo, ter tako grozovitno zagermi, da se je pod Francetovimi nogami zemlja stresla in zazibala. Zdelo se mu je, kakor bi bil ves v ognji in v plamenu, pa hudega se mu ni nič zgodilo. France roke povzdigne, rekoč: „Sam Bog me je obvaroval!“ Zopet zasliši glas: „France! France: kje si, da me ne slišiš?“ Kmečka žena je klicala. France jo zagleda, k nji teče, in pravi: „Kaj pa bi mi rada?“ Kmetica reče: „Nisem klicala tebe, ampak svojega malega sinka, kateri je pri potoku gosi pasel, in je pred hudo uro v to hosto zbežal. Lej ga! ravno tam iz goše sem leze!“

France pové, kaj se mu je zgodilo, in kako je mislil, da ga je sam Bog iz nebes zaklical. Kmetica pa roke k Bogu povzdigne rekoč: „Oj dete moje! zahvali Boga, da te ni strela zadela. Ako je bil ravno ta glas le glas uboge žene, je vendar le Bog tako naklonil, da sem bila ravno zdaj poklicala svojega sinka, kateremu mu je tudi France ime. Bog je vedil za te, in vidil nevarnost, v kateri si bil. Bogu bodi čast in hvala!“

135.

S n e g.

Soparica, ktera obstoji iz silno drobnih kapljic, po zimi včasih zmerzne v zraku, še preden se v kapljice združi; se sprime v bele kosmice ali šopke, ki padajo na zemljo, kakor capice; in takrat pravimo, da gre s n e g. Sneg pokrije po zimi sétve na polji, da ne pozebejo, in jih varuje preojstregega mraza. Sneg tudi zemljo pognoji. Spomladi snežnica v zemljo gre, in jo napoji. Sneg tudi po zimi vse nekako olepša. Lepo je, kadar je vse belo, in se pri solnčnih žarkih ko zlatina in srebernina lesketa. Kakó veličastno je drevje, kadar je s snegom pobeljeno in prepreženo, in se njegove veje pod težo snega na tla priklanjajo! Častitljivemu starčku z belo glavo se nam zdi podobno.

136.

Božji zid.

Prebivavci v neki samotni kmečki hiši so bili ob času vojske leta 1814 v velikem strahu. Posebno je bila ena noč za nje prav strašna. Sovražnik se je bližal tej okolici. Ponočno nebo

je bilo zdaj tu, zdaj tam od pogostnih požarov rudeče, kakor kri. Slišalo se je strašno streljanje. Zraven tega je bila huda zima, in ravno prav merzlo in viharno vreme. Ubogi ljudje niso bili noben trenutek varni, da bi jih sovražnik ne oropal in požgal, ter v naj hujšem času ne spodil od doma. Vsi, starši in otroci so vso noč čuli, in so v izbi skupaj neprenehama molili. Stara mati so brali iz nekih starih molitevni bukev. V molitvi ob vojskinem času so stale besede: „Bog naj bi postavil terden zid, in odvern timer sovražnika od te hiše.“ Mladi kmetič, ki je to molitev pobožno poslušal, misli, da bi vendar to preveč bilo, če bi se od Boga tirjalo, da bi pred hišo zid postavil. Med tem je noč pretekla, in nobeden sovražen vojak ni prišel v hišo. Vsi so se temu zelo čudili. Še le zjutraj si upajo vun pogledati, in ko na prag pridejo, vidijo na strani proti sovražniku veliko in visoko nametnega snega, ki je stal, kakor zid, da se skozi ni moglo iti. Vsi hvalijo in časté Boga. Stara mati pa so djali: „Vidite! Bog je vendar le postavil zid, in odvern timer sovražnika od naše hiše.“

Kdor vselej upa na Boga.

Že terden zid za varstvo ma.

137.

France Tonetu zastavlja zastavice.

France. Kdo ugane, naglo zastavice te?

Tone. Ta, ki gladko govoriti zna in vé!

Fr. Kdo žaluje le v obleki pisani?

T. Listnato drevo je to jesenske dni.

Fr. Kdo oči imá, ne vidi sam'ga se?

T. To drevo je, ki iz popkov v perje gre.

Fr. Kdo še svoje hiše znotraj vidil ni?

T. Ta je polž rogati, vedno v njej tiči.

Fr. Kaj močnejše, terje še ko zemlja je?

T. To železo je, ki skoplje, rani vse,

Fr. Kaj je bolj ko jeklo močno in terdó?

T. Ogenj je, ki ga stopi, stori mehko.

Fr. Kaj ko ogenj hudi je močnejšega?

T. Voda je močnejša, ki pogasne ga.

Fr. Kaj močnejše je ko morja strašni val?

T. Sapa, ki vzdiguje kviško ga od tal.

Fr. Póvej mi, zakaj li voda v breg ne gre?

T. Lih zató, ker doli iti ložje je.

Fr. Veš, zakaj ne prašam zdaj besede več?

T. Zdáj zató ne prašaš, ker ne veš besede reč'.

138.

N e b ó.

Bog je ustvaril nebó in zemljo, in vse kar, je na nebu in na zemlji. Nebo je podobno ve-

likemu oboku. Pri jasnem vremenu je lepo modro ali višnjevo; ako pa se k dežju napravlja, se oblaki po njem vozijo. Pri hudem vremenu je nebo vse černo prevlečeno, in potem germi, in se bliska. Na nebu se vidi solnce, mesec in zvezde. Solnce je podobno ognjeni krogli, in tako svetlo sije, da se ne more vanj gledati. Mesec je podoben okrogli svetli ploši, in sveti po noči. Zvezde se vidijo kot svetle pečice, in jih je toliko, da se ne morejo prešteti.

Solnce zjutraj izhaja, in zvečer zahaja. Če je že dolgo deževalo, se veselimo, ako se nam ljubo solnce zopet pokaže. Solnce nam daje svetlobo in gorkoto. Brez solnca bi ne mogle rasti rastline, in ne zoréti sadje.

Večkrat, kadar solnce zajde, gre že mesec (luna) gori. Kadar se nam ves mesec kaže, imamo polno luno; takrat sveti mesec vso noč. Večkrat pa vidimo le en kos ali en del mesca, in večkrat celó nič. Mesečna luč ni tako svetla, kot je solnčna. Mesec nič ne greje, temuč le svéti.

Okoli mesca po vsem nebu vidimo migljajoče zvezde. Mati so mi enkrat djali: „Glej, mesec je pastir, in zvezde so njegove ovčice.“ Zvezde vidimo le po noči; pa tudi po dnevi so na nebu. Po dnevi solnce tako svetlo sije, da

jih ne vidimo. Vidi jo se nam prav majhine, zato ker so daleč od nas.

Kadar se v zvezdnato nebo oziram, in ogledujem njegovo veličastvo in lepoto, stermim nad božjo vsegamogočnostjo in modrostjo, pa tudi svetega veselja se polni moje serce. Tam je velika nebeška hiša — si mislim — in zvezde so oknica, skozi ktere gleda ljubi Bog na svoje otroke.

139.

Kako visoko je nebó!

Kako visoko je nebó, ti kmali hočem razložiti. Če bi ko ptič se znal vzdigniti, in zletel k zvezdam v visočine, in prašal gor' bi néba sine: „Kako visoko je nebó!“ bi angel rekel ti takó: „Ne vem, to meni je neznano; poprašaj še naprej nad mano. Znabiť, da una zvezdica povedati kaj več ti zna! Ni treba ravno ti hiteti, sto tavžent milj imaš leteti.“ In ko bi prišel gor do nje, bi djala zopet, da ne vé. In ko bi letel dalje še, od zvezde tje do zvezdice, nobeden bi ti ne povedal, zastonj natanko bi pozvédal. Kakó visoko je nebó, to vé v nebesih Bog samó!

140.

Solnce.

Zvečer že pri temi so prišli pridna mati s svojima otročičama iz polja domú. In lej! na mizi je že luč gorela.

Jurček se začudi in pravi: „Saj ni bilo nobenega človeka doma; kdo je li prižgal to luč?“ „Znabiti, da so jo oče prižgali,“ pravi sestra Jerica; „gotovo so med tem iz mesta domú prišli: Otroci so iskali očeta, in so jih res veseli dobili v bližnji izbi.

Drugi dan so bili oče in mati z vsimi otroci na travniku, in so senó grabili. Solnce je neizrečeno lepo in svetlo sijalo, in otroke je to zelo veselilo.

„Glejte otroci,“ pravijo oče, „včeraj ste precej uganili, da sem jez prižgal luč v hiši, in ste me z veseljem poiskali. Ako pa to lepo in veličastno luč na nebu viditi in premišlujete, ali se ne bote tudi spomnili, kdo jo je naredil in prižgal?“

„Dobro vemo,“ pravi Jerica, „to luč je Bog prižgal. Naj manjša luč se ne prižgè sama; zatoraj mora tudi eden biti, kateri je prižgal solnce.“

„Takó je,“ pravi veseli Jurče, „Bog je vse naredil, karkoli vidimo. Solnce, mesec in zvezde, trava, cvetice in drevesa, vse je njegovo delo.“

*Nebes in zemlje vsa blišava
Je stvarniku neskončna slava.*

141.

Solnce vse oživlja.

*Oj solnčice ljubó, kak siješ lepó, in žarke rumene
upiraš v goró!*

*Studenček iz skale veselo kipi, od solnčne zlatine
se krasno svétli.*

*Cvetice okoli ti vstajajo vse, čebelica pridna na
pašo že gre.*

*In ptički po gaji pojéjo lepó, na slehernem kraji
zdaj vse je živó!!*

*Ko solnce zaide, vse tiho je spet, brez njega ne
more veselje živet'.*

*Kak lep mora biti še stvarnik le sam, ki znal
narediti je solnčice nam!*

142.-

Bog za vse skerbi.

Dobri Bog je vse lepo ustvaril; pa tudi modro skerbi za vse stvari. On živi červa

v prahu, ribo v vodi in ptičice pod nebam. Ni je pod solncam nobene stvarice, če je tudi še tako majhina, ktera bi bila pozabljena pri Bogu. Nebeški oče za vse skerbi.

Njegovo veliko skerb nam oznanuje preljubo rumeno solnčice, ki ob jutrih vzhaja iz za gor in mirno zahaja o večerih; nam vedno sveti, in ogreva zemljo. Njegovo mogočnost nam oznanuje svetla luna, ktera na večer prijazno priplava iz za hribov; brez števila zvezd, ki tako lepo igrajo na nebu. Božjo vsegamogočnost in dobroto nam še lepše kaže vsako zerno, ki se verže v zemljo, sognjije; klije, in obrodi veliko žlahtnega sadú. Grozovitni blisk, ki šviga skozi oblake, strašni grom, ki nebó maje, pa tudi hladni veter, ki prijetno pihlja, nam oznanuje, da nebeški oče za nas skerbi.

Tudi tebi je dober oče, ki za te skerbi. Dal ti je življenje, zdrave ude; dal skerbne starše in učenike. Le pogosto misli, kakó dober ti je Bog! Bodi tudi ti dober drugim, ki živé s teboj!

143.

Kjer je ljubi Bog domá!

Kjer lepo sveti se nebó, vse jasno, milo in lepó, milijonov zvezdic sveti se, kakor naj lepše oknice; od tod nas gleda dobri Bog, on skerbni oče vseh otrok. V nebesih je domá!

Tam, kjer po gorah grom buči, in po dolinah šum leti, priklanja drevje hud vihar, se trése njemu vsaka stvar; kjer se glasi on sam gospod, prijatelj zapušenih s'rot, je dobri Bog domá.

Tam, kjer zvonovi pòjejo, nas v hišo božjo vabijo, da bi očeta hvalili, nauke prav poslušali, prebiva v cerkvi Bog pri nas, posluša naših prošenj glas. Bog v cerkvi je domá.

Ves svet s'cer božji tempelj je, naj lepši tempelj pa sercé; Bog čisto sèrce poželi, te prosi ino govori: „Oj dete! sèrce meni daj, bom dal za sèrce sveti raj; naj v sèrcu bom domá!“

K a z a l o.

Pervi razdelek.

	Stran
1. Z Bogam	3
2. Modrost	—
3. Pred šolo	4
4. Po šoli	—
5. Pridna Rozika	5
6. Vesel šolarček	6
7. Zavidljiva učenka	—
8. Perva skerb	7
9. Dobra misel kmečkega dečka	8
10. <i>Od stvarjenja</i>	9
11. <i>Vse stvari hvalijo Boga</i>	10
12. <i>Spoznavanje Boga</i>	11
13. <i>Perva človeka</i>	12
14. <i>Kajn in Abelj</i>	14
15. <i>Bog vse vidi</i>	17
16. <i>Bog, naš ljubi oče</i>	18
17. Jutro	—
18. Jutrauja molitev	19
19. Pobožni oče	20
20. Popotnik in škerjanec	21
21. Večer	—
22. Zvečer	22

23. Večerna molitev	22
24. Lahko noč	23
25. Zastavica	24
26. Pomlad	—
27. Poletje	26
28. Jesen	27
29. Zima	28
30. <i>Rojstvo Jezusovo</i>	30
31. <i>Pastirji pri jaslicih</i>	31
32. <i>Modri iz jutrove dežele</i>	32
33. <i>Bég v Egipt</i>	33
34. <i>Jezus, star dvanajst let, v tempeljnu</i>	—
35. <i>Hoja za Jezusam</i>	34
36. <i>Češena si Marija</i>	35
37. <i>Človek</i>	37
38. <i>Živež</i>	38
39. <i>Pobožni sinek</i>	40
40. <i>Golobček</i>	41
41. <i>Dobra večerja</i>	42
42. <i>Naglost ni dobra</i>	43
43. <i>Obleka</i>	—
44. <i>Lepa suknja, prazna glava</i>	45
45. <i>Deklica in kresnica</i>	46
46. <i>Človekovo stanovanje</i>	47
47. <i>Redovnost nas varuje škode</i>	48
48. <i>Sloveča gostivnica</i>	49
49. <i>Skrbi tudi za dušno lepoto</i>	50
50. <i>Kje sem domá</i>	51
51. <i>Troji prijatli</i>	—
52. <i>Starček in smert</i>	53
53. <i>Prazen strah</i>	—

54. Izreki	54
55. Živali	55
56. Prid domače živali	56
57. Kravji pastir	58
58. Ovca	59
59. Mlado jagnje	60
60. Ne draži psov	61
61. Modra miška	62
62. Ptice	—
63. Senice	63
64. Vrabec in konj	65
65. Škorec	—
66. Lesica in krokar	66
67. Nepokorna deklica	67
68. Ne terpinči žival	68
69. Čebele	69
70. Ribe	70
71. Žaba in vol	71
72. Kače	—
73. Gad	72
74. Pregovori	73

Drugi razdelek.

75. Angel varh	75
76. Sveti Alojzi	76
77. Moli, delaj in bodi varčen	79
78. Perva spoved	80
79. Bodi usmiljen	82
80. Sveta Elizabeta	83
81. Sveti Rok	84
82. Terdoserčnost	85

83. <i>Lakomen pes</i>	87
84. <i>Zadovoljnost</i>	—
85. <i>David in Jonatan</i>	88
86. <i>Stara verv</i>	89
87. <i>Prijazen in postrežljiv pastirček</i>	90
88. <i>Spodobno se obnašaj!</i>	92
89. <i>Hromec in slepec</i>	95
90. <i>Bratovska ljubezen</i>	—
91. <i>Ubogaj svoje starše</i>	96
92. <i>Nepokoršina napravi nesrečo</i>	97
93. <i>Dobra hčerka</i>	98
94. <i>Egiptovski Jožef</i>	99
95. <i>Hvaležni sin</i>	102
96. <i>Nehvaležnost</i>	103
97. <i>Spoštuj starost</i>	105
98. <i>Cesarica Marija Terezija</i>	—
99. <i>Podkev</i>	107
100. <i>Potrudi se!</i>	108
101. <i>Lenoba</i>	—
102. <i>Zlati čas</i>	109
103. <i>Pošten beraček</i>	110
104. <i>Mejnik</i>	111
105. <i>Pastirja</i>	112
106. <i>Presta</i>	113
107. <i>Helijeva sinova</i>	114
108. <i>Resnica in laž</i>	—
109. <i>Lažnjivec</i>	117
110. <i>Želod in buča</i>	118
111. <i>Drevesa</i>	—
112. <i>Češnjevo drevo</i>	120
113. <i>Breskvi</i>	122

	Stran
114. Jabelka	123
115. Velika lipa	—
116. Hrast	125
117. Strupene jagode	126
118. Cvetice	—
119. Tri lepe cvetice	128
120. Kaj cvetice pravijo	129
121. Žito	130
122. Prazen klas	131
123. Velika pogernjena miza	—
124. Slamnat mož	132
125. Strupene gobe	133
126. Deček v gojzdu	134
127. <i>Rude</i>	135
128. <i>Pregovori</i>	136
129. Vodé	—
130. Studenček	138
131. Rôsa in slana	139
132. Dež	140
133. Solnce in dež	—
134. Huda ura	141
135. Sneg	143
136. Božji zid	—
137. France Tonetu zastavlja zastavice	145
138. <i>Nebó</i>	—
139. <i>Kako visoko je nebó</i>	147
140. <i>Solnce</i>	148
141. <i>Solnce vse oživlja</i>	149
142. Bog za vse skerbi	—
143. Kje je ljubi Bog domá?	151

Solske pesmi.

Sostavil eno-, dvoje- in troje-glasno

Anton Nedvěd,

c. k. učeník godbe.

Predgovor.

Spoznavši, kako potrebne so šolske pesmi za našo mladost, sem se veselo lotil tega dela, in sem zložil izvirne napeve k pesmam, ki so v dveh šolskih „Berilih“.

Upam, da bode ta mala zbirka lahkih in prostih pesmic dobro došla učiteljem in mladim pevcem.

Ne razlagam tukaj, kako potrebno je šolsko petje; samo to opomnim, da se s šolskim petjem naj bolj budí veselje do petja in godbe, da se ž njim izobrazuje duh in serce, in da se ž njim zeló povzdiguje cerkveno in ljudsko petje.

Te pesmi so postavljene za en, dva in za tri glasove. Ako se pojeta dva glasa, se pojete obe verstici perve velike verste; ako pa se pojejo trije glasovi, se izpustí spodnja verstica perve velike verste, in se pojejo druge verstice v drugi in tretji veliki versti.

V Ljubljani 7. avgusta 1865.

Anton Nedvéd.

3. Pred šolo.

(Stran 4.)

Počasno in zatregajeno.

1 glas.

2 glas.

2 glas.

3 glas.

Pu - sti - te k meni o - tro - či - če! Naš

lju - bi Je - zus go - vo - ri. In nas pri - jaz - no

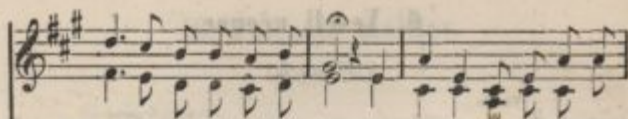
v šo-lo kli-če, Kjer nas u-či-ti sam že-li.

4. Po šoli.

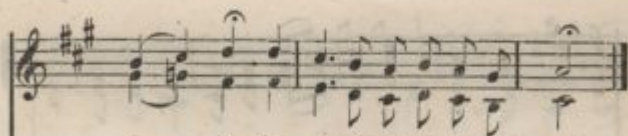
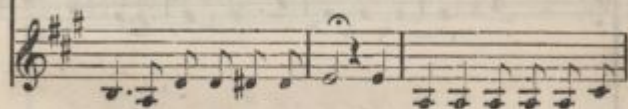
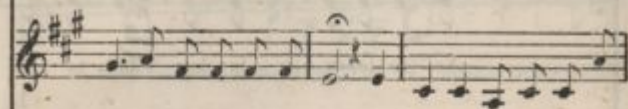
(Stran 4.)

Slovesno.

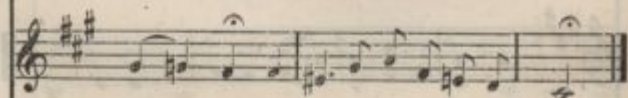
Za vse, kar smo se na-u-či-li, O

Bog! te zdaj zah-va-li - mo! Da v sereu vse bi oh-ra-

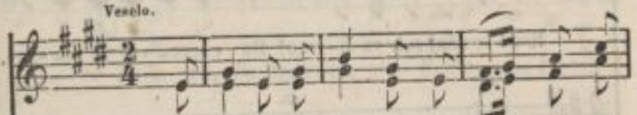
ni - li, Po-magaj nam, te pro-si - mo!

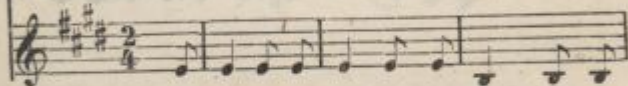
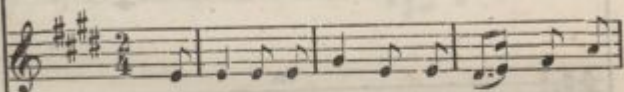
6. Veseli učenec.

(Stran 6.)

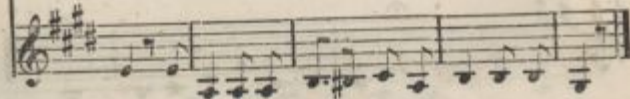
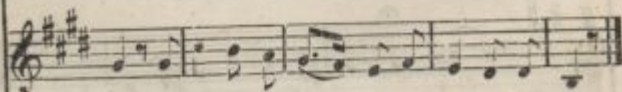
Veselo.

Ve - se - lo, ve - se - lo kar v šo - lo hi-

tim, ker v šo-li ve - li - ko se lep'ga u - čim.

18. Jutranja molitev.

(Stran 19.)

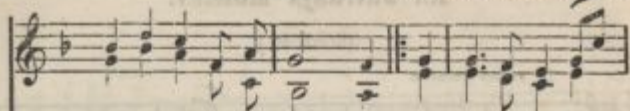
Ne preveč počasno.

Ve - sel in zdravsem zbudil se, iz spanja vstal sem slad-

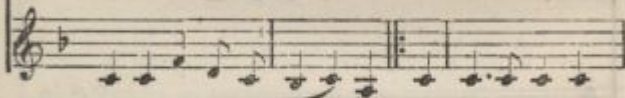
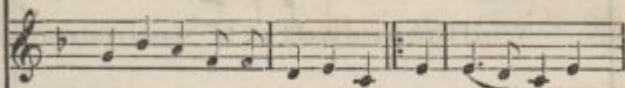
The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). It begins with a half rest followed by a series of eighth and quarter notes. The middle and bottom staves are piano accompaniment, with the middle staff in treble clef and the bottom staff in bass clef. Both accompaniment staves feature a steady eighth-note bass line and chords in the upper register.

ke - ga. Ti va - ro - val, o Bog! si me Ne-

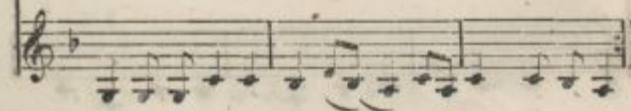
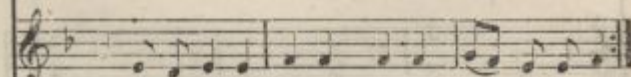
The second system of the musical score also consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef, continuing the melody from the first system. The middle and bottom staves are piano accompaniment, maintaining the same rhythmic and harmonic structure as the first system. The lyrics 'ke - ga. Ti va - ro - val, o Bog! si me Ne-' are positioned below the vocal staff.

Pervič nekteri, drugo vsi.

sreč in vsega hu - de - ga. Da - jem ti hvalo

serčno ži - vo, O - hra - niš, da ne tak skerbljivo!

23. Večerna molitev.

(Stran 23.)

Malo počasno.

Mi - nul je zo - pet mi en dan! Kle-

čē. o Bog! zahvalim te, Da srečno bil je dokon-

čan, V dob-ro - tah tvo-jih ste-ke-l se; Mi

vse je milost tvoja da - la Za-to naj bo ti serčna

hva - la! Za - to naj bo - ti seréna hva - la!

24. Lahko noč.

(Stran 23.)

Gredé.

Svetlo solnce se je skrilo, vse na svetu potih-

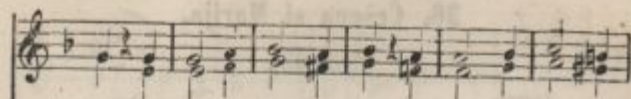
nilo; vse o - de - va ti-ha noč, da zaspati nam je moč.

35. Hoja za Jezusam.

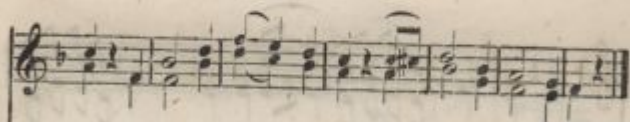
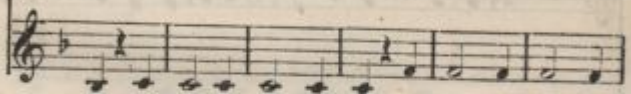
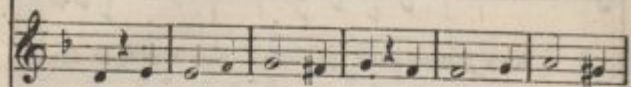
(Stran 34.)

Zučrao.

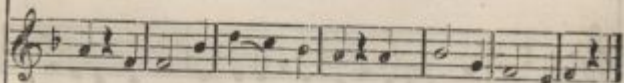
O - trok po po - ti gré, pa i - ti kam ne

vé; ve - lí mu Je - zus sam: Veš mo - je de - te

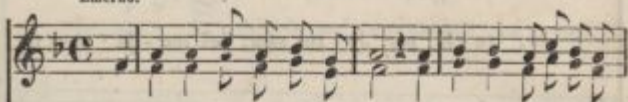

kam? le ho - di za , meno! le ho - di za meno!

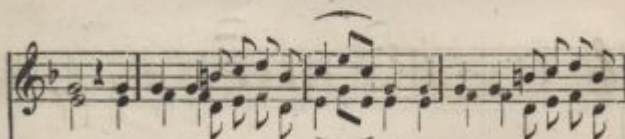
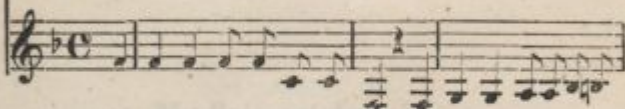
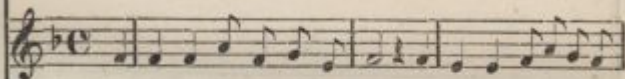

36. Češena si Marija.

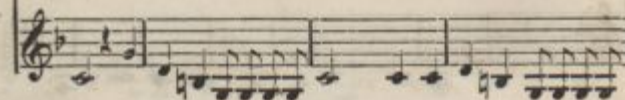
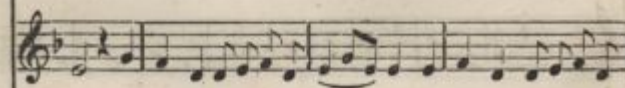
(Stran 35.)

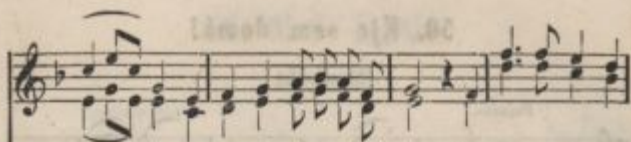
Zmerno.

Ko v jasnem pasu primiglja nam zvezda že daniči-

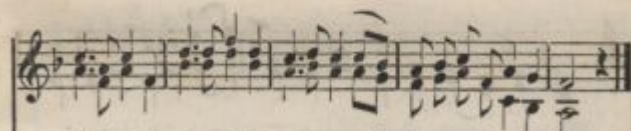
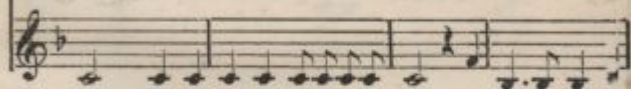
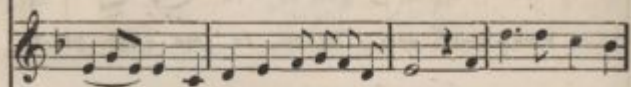

ca, Se sliši milo že zvo-ne - nje, Ma - ri-i čast in poče-

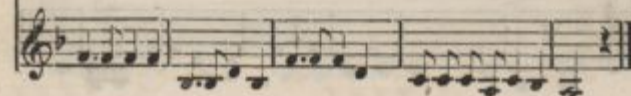
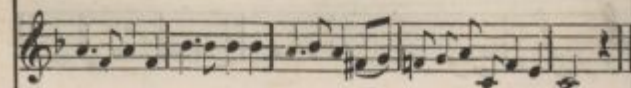

še - nje; In z zlato zarjo vse ča-sti: Če-še-na si, Ma-

ri-ja ti! Češena si, Ma-ri-ja ti! Če-šena si, Marija ti!

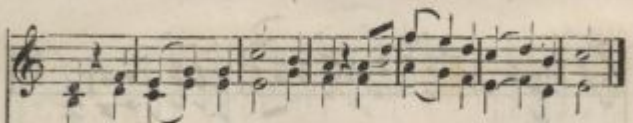
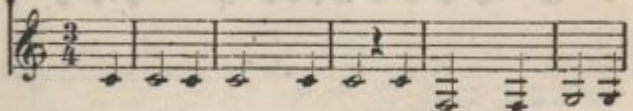
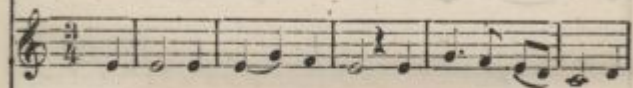
50. Kje sem domá!

(Stran 51.)

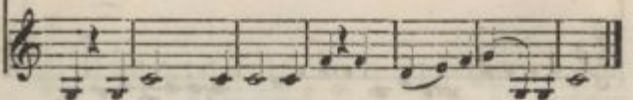
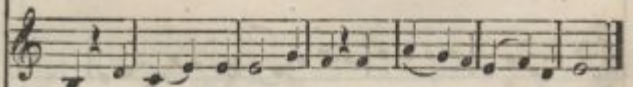
Počasno.

V ne - be-sih sem do - má, to me - ni pra-vi-

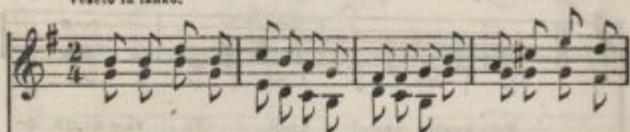
ta, vsa zem - lja in nebó, in vsa - ka stvar le-pó!

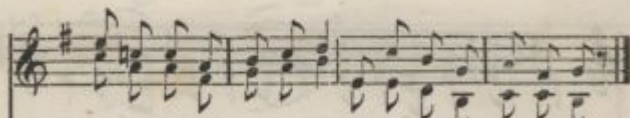
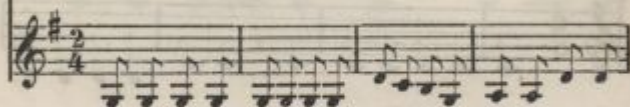
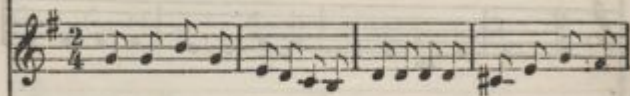
59. Mlado jagnje.

(Stran 60.)

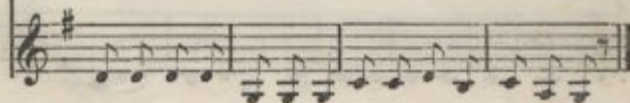
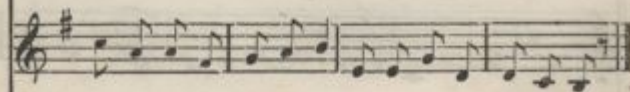
Veselo in lahko.

Mlado jagnje lepo belo gre za mater-jo ve-se-lo.

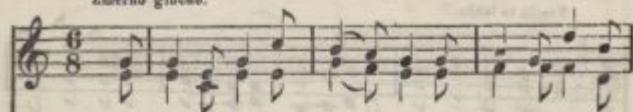

Skače, da kar ni obstat', Hoče travo poteptat'.

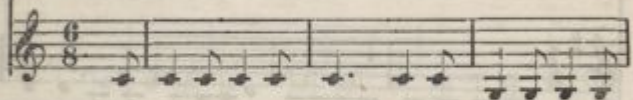
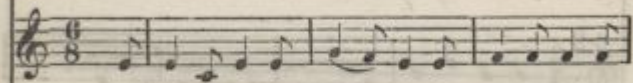

75. Angel varh.

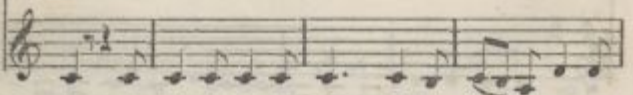
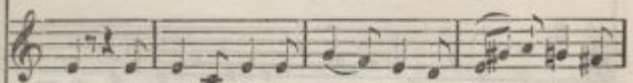
(Stran 75.)

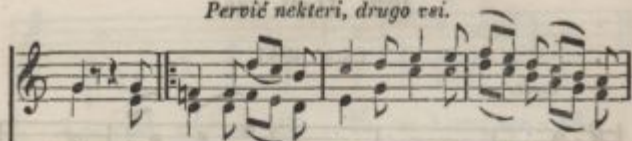
Zmérno gibéne.

Po svetu angel hodi, Ne vi - di ga o -

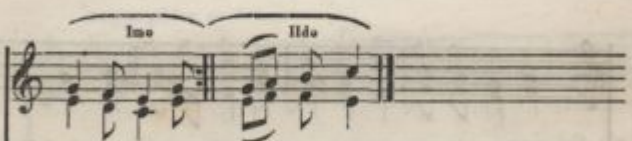
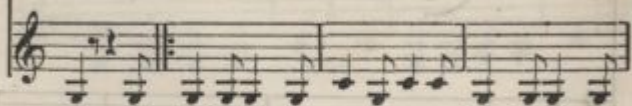
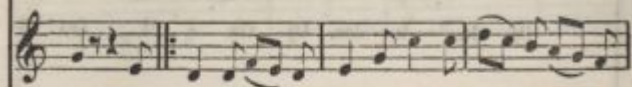

kó, Pa vendar tebe vo - di, In va - ru - je zve -

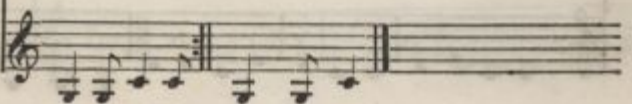
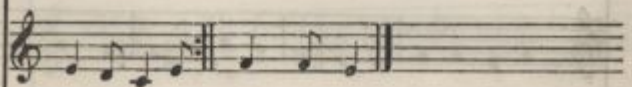

Pervič nekteri, drugo vsi.

stó. V nebesih an-gel je domá, Ne-beš-ki o - čo

pošlje ga, (V ne) pošlje ga.

102. Zlati čas.

(stran 109.)

Gredé.

Oj zla - ti čas, Oj zla - ti čas! Mi-

nu-ta, ki mi - ni - la, Se ne bo po-ver - ni - la; Kar

ča - sa za - mu - diš, Ga - ve - komaj zgu - biš.

119. Tri lepe cvetice.

(Stran 128.)

Zmérao gíbeao, ne vleáao.

Pre - le - po cve - te - jo cve - ti - ce pom - lad in

žlahtno di - ši - jo, jih vsak i - ma rad. O-

Ilja. Tri lopo evstije.

(821 222)

tro - ci ve - se - li po rož' - ee gre-dó, se

ž ni - mi i gra - jo, jih v vence ple - to.

120. Kaj cvetice pravijo.

(Stran 129.)

Bučno.

Na tra - ti ze - le - ni cve - ti - ce cve - to, Nas

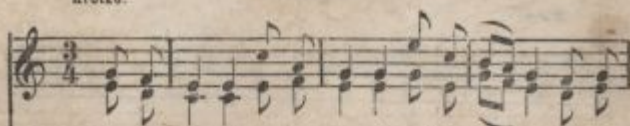
va - bijo k sebi, ve - li-jo ta-kó: Smo čverste in mlade, in

pi - sa-ne vse; Al' cvetje to naše v nevarnosti je.

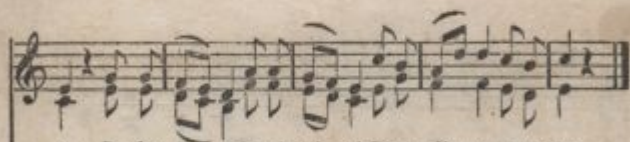
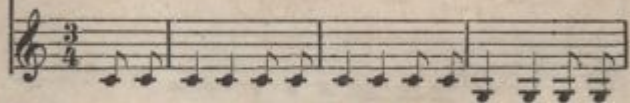
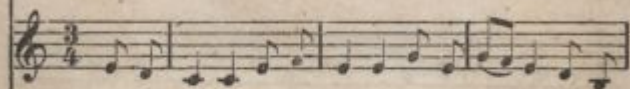
130. Studenček.

(Stran 138.)

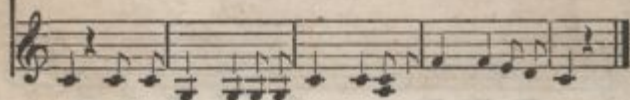
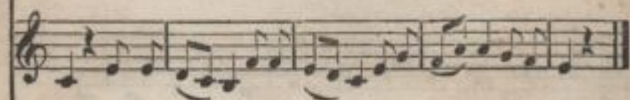
Krotko.

Iz pod skale, 'z póke male Virček hladni snuje

se. Po do - li - ni In pla - ni - ni Se raz - li - va, urno gre.

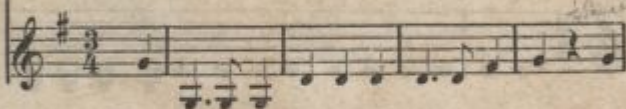
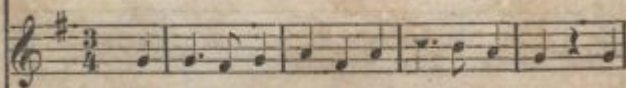
141. Solnce vse oživlja.

(Stran 149.)

Mirno.

Oj soln-či-ce lju-bo, kak si-ješ le - pó, in

far-ke ru-me-ne u - pi - raš v go-ró!

